

ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้
จังหวัดร้อยเอ็ด

นายทศพล บัวผัน

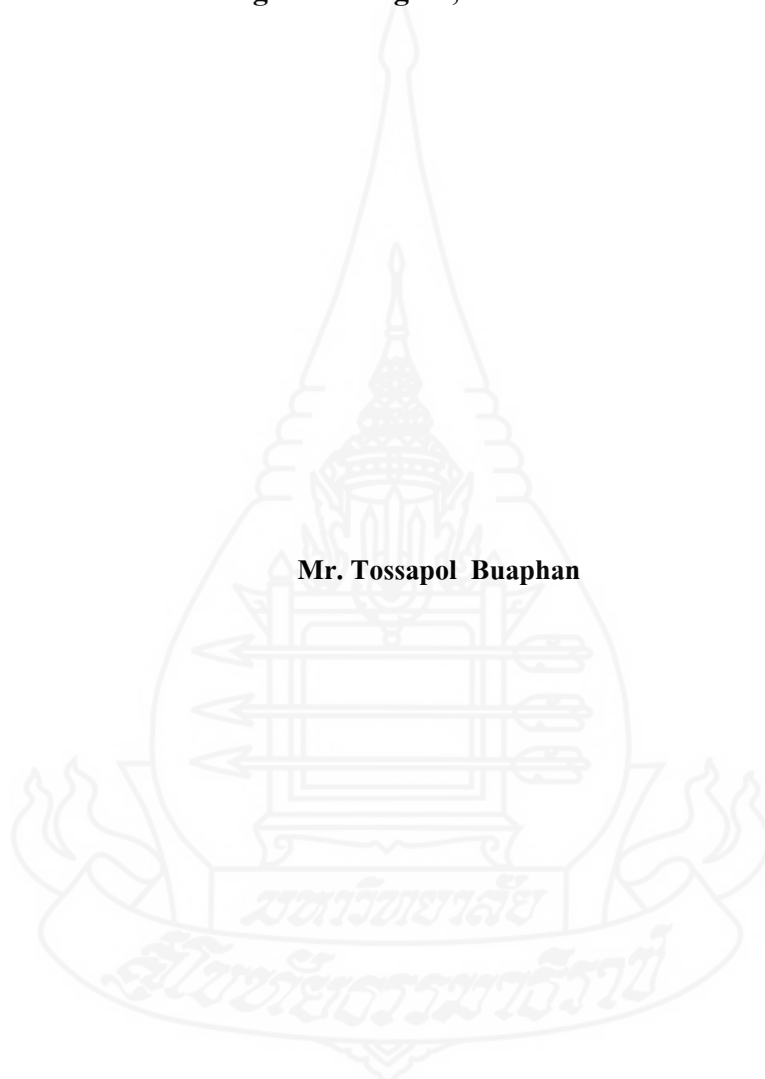

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Management Effectiveness of Water Resource Development in
Tungkularhonghai, Roi Et Province**

Mr. Tossapol Buaphan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

ชื่อวิทยานิพนธ์ ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด
ผู้วิจัย นายทศพล บัวผัน **รหัสนักศึกษา** 2503007706 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนต์วีรัต (2) รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา โพธิ์ดี
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการปัจจัยด้านบริหารองค์การกับประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด (3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ดและ (4) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดจำนวน 125 คน และเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำนวน 15,936 คนในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดและเกษตรกร 390 คนคำนวณโดยสูตรของยามานะ รวมกลุ่มตัวอย่าง 515 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบโควตา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า (1) ในภาพรวมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อยู่ในระดับมาก (2) ทั้งปัจจัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านการบริหารองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านการติดตามและตรวจสอบ และด้านการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในระดับปานกลาง นอกนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (3) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำ มีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (4) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำได้แก่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานมากขึ้น โดยการส่งเสริมและเพิ่มบทบาทของกลุ่มผู้ใช้น้ำที่ได้รับการจัดตั้งในระดับพื้นที่เพื่อเสนอ คัดกรอง เรียงลำดับความสำคัญของแผนงานและมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบ

คำสำคัญ ประสิทธิภาพ การพัฒนาแหล่งน้ำ ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

Thesis title: The Management Effectiveness of Water Resource Development in Tungkularhonghai, Roi Et Province

Researcher: Mr. Tossapol Buaphan; **ID:** 2503007706;

Degree: Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Papavadee Montriwat, Associate Professor;

(2) Dr .Achara Phodee, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

This research aims to (1) study the management effectiveness of water resource development in Tungkularhonghai, Roi Et Province (2) study the relationship between environmental and organizational management factors and the effectiveness of water resources management in Tungkularhonghai, Roi Et Province (3) compare the opinions of local government officials and farmers involved on the efficiency of water resources management in Tungkularhonghai, Roi Et Province and (4) recommend the appropriate approach to improve the efficiency of water resources management in Tungkularhonghai, Roi Et Province

Population consisted of 125 officials involved from local government in the area, including 15,936 farmers in Tungkularhonghai, Roi Et Province. Samples of 515 were from 125 officials and 390 farmers derived from Yamane calculation method. Instrument used was questionnaire. Quota random sampling was applied. Statistical tools employed were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and t-test.

The results showed that (1) in the overall view, opinions of local government officials and the farmers involved on the effectiveness of water resources management in Tungkularhonghai, Roi Et Province were in high level (2) both the environmental and organizational management factors had positive relationship with the effectiveness in water resources management development in Tungkularhonghai at 0.05 level of statistical significance, with physical, social, monitoring, and operation aspects having medium relationship while other aspects having low relationship (3) when compared the opinions of the officials and the farmers, difference was found with 0.05 level of statistical significance (4) to improve the management of water resources development, more participation in planning and development of irrigation water should be provided to the community through promoting and enhancing the role of water user groups in the area so that they could have more chances to propose, screen, and prioritize the project plan as well as more chances to monitor and track the progress of the project outcome..

Keywords: Effectiveness, Water Resource Development, Tungkularhonghai, Roi Et Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งจาก ท่านรองศาสตราจารย์ พันเอกอิทธิเดช จันโททัย ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ปภาวดี มนตรีวัต อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา โพธิ์ดี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและชี้แนวทางอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกประทับใจในความเป็นอาจารย์ผู้มีความกรุณาต่อศิษย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่อำนวยความสะดวกในทุกด้าน และต้องขอขอบคุณคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนทุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้ และต้องขอขอบคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้โอกาสและความห่วงใยแก่ผู้ศึกษาเสมอมา หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงมีประโยชน์สำหรับผู้สนใจและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

ทศพล บัวผัน

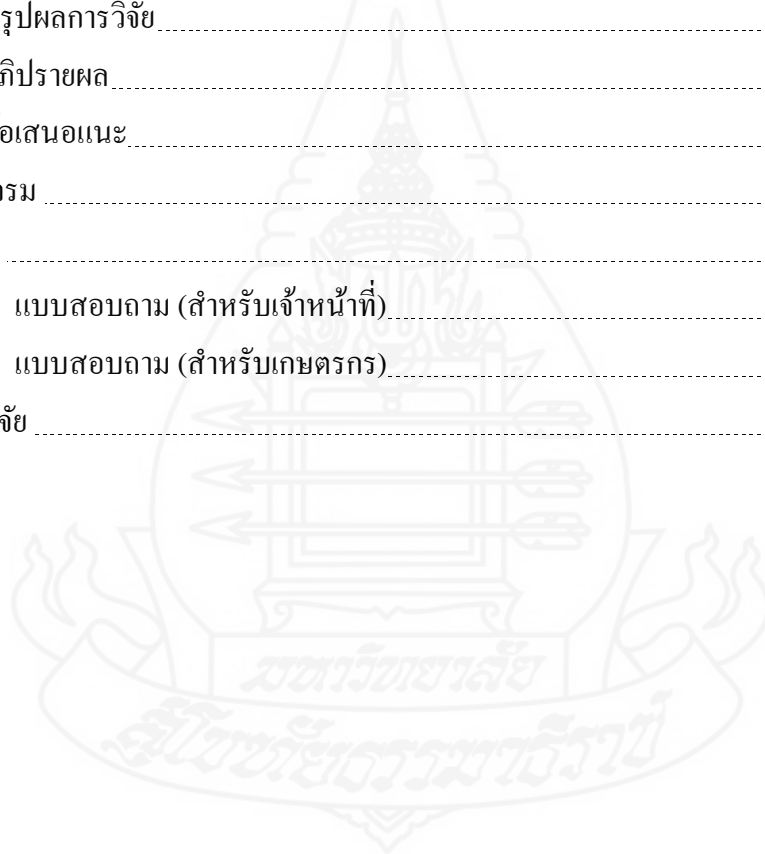
ธันวาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิผล	9
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร	14
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมการบริหาร.....	26
โครงการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากการสอบถามผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	50
ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการสอบถามเกษตรกรผู้ใช้น้ำ.....	67
ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็น.....	75
ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	77
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	80
สรุปผลการวิจัย.....	80
อภิปรายผล.....	89
ข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	102
ก แบบสอบถาม (สำหรับเจ้าหน้าที่).....	103
ข แบบสอบถาม (สำหรับเกษตรกร).....	111
ประวัติผู้วิจัย.....	116

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แสดงขอบเขตและพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	1
ตารางที่ 2.1 แสดงรายละเอียดกลุ่มน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	30
ตารางที่ 2.2 แสดงแนวทางและวิธีการให้ผู้รับบริการของโครงการชลประทานร้อยเอ็ด.....	35
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามเพศ.....	50
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามอายุ.....	50
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษา.....	51
ตารางที่ 4.5 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้.....	52
ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนา แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตของโครงการรายข้อ.....	53
ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนา แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ด้านผลลัพธ์ของโครงการรายข้อ.....	54
ตารางที่ 4.8 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านการบริหาร.....	56
ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ.....	57
ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ.....	58
ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านสังคม.....	59
ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่อปัจจัยการบริหารด้านการวางแผน.....	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่อปัจจัยการบริหารด้านการดำเนินการ.....	61
ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่อปัจจัยการบริหารด้านการติดตามและตรวจสอบ.....	63
ตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิต.....	64
ตารางที่ 4.16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพท์.....	65
ตารางที่ 4.18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยการบริหารในการวางแผน ด้านการดำเนินการและการติดตามและตรวจสอบ กับประสิทธิผล ในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ด้านผลลัพท์.....	66
ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามเพศ.....	67
ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามอายุ.....	67
ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามระดับการศึกษา.....	68
ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามรายได้.....	68
ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามบทบาทหน้าที่ในชุมชน.....	69
ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตาม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ.....	70
ตารางที่ 4.25 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผล ในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้.....	71
ตารางที่ 4.26 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผล ในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิต ของโครงการรายข้อ.....	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผล ในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์ ของโครงการรายข้อ.....	73
ตารางที่ 4.28 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นกับเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผล ในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้.....	75
ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผล ในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ด้านผลผลิตโครงการ.....	76
ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผล ในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ด้านผลลัพธ์โครงการ.....	77
ตารางที่ 4.31 แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหา.....	78
ตารางที่ 4.32 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผล.....	79
ตารางที่ 5.1 แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหา.....	87
ตารางที่ 5.2 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผล.....	88

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในแต่ละระดับ.....	12
ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ทางการบริหารและประสิทธิผล ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร.....	13
ภาพที่ 2.3 กระบวนการควบคุมการทำงาน.....	21
ภาพที่ 2.4 แสดง โครงสร้างองค์กร.....	34

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุ่งกุลาร้องไห้ มีพื้นที่ประมาณ 2.1 ล้านไร่ มีสภาพภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะขนาดใหญ่รอบ ๆ ขอบพื้นที่จะเป็นที่สูงและค่อย ๆ ลาดต่ำลงสู่ตอนกลางของพื้นที่ โดยครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ศรีสะเกษ มหาสารคามและยโสธร มีลักษณะพื้นที่ทอดวางไปตามลำน้ำมูลด้วยความยาวสุดของพื้นที่วัดได้ประมาณ 150 กิโลเมตร และส่วนกว้างสุดประมาณ 50 กิโลเมตร มีแม่น้ำสำคัญประกอบด้วย ลำเสียวใหญ่ ลำเสียวน้อย ลำเตล้าพังชู ลำลับปลา และแม่น้ำมูล แยกเป็นพื้นที่ในจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงขอบเขตและพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

จังหวัด	อำเภอ	พื้นที่	
		ไร่	%
ร้อยเอ็ด	เกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ ปทุมรัตต์ โพนทราย หนองฮี	986,807	46.8
สุรินทร์	ท่าตูม ชุมพลบุรี	575,993	27.3
ศรีสะเกษ	ราษีไศล ศีลาลาด	287,000	13.6
มหาสารคาม	พยัคฆภูมิพิสัย	193,890	9.2
ยโสธร	มหาชนะชัย ค้อวัง	64,000	3.1
รวม		2,107,690	100.0

ที่มา: รายงานการศึกษาความเหมาะสมโครงการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้

โครงการพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ขนาด 2.1 ล้านไร่ ที่รัฐบาลได้เริ่มวางแผนดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร อันได้แก่ ภาวะน้ำท่วมสลับกับภาวะฝนแล้ง ภัยจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่นดินเค็มที่แพร่กระจาย ออกไปเรื่อย ๆ ดินเป็นพิษอลูมิเนียม ดินกรดและดินเสื่อมโทรมลงทุกวันเพราะขาดความอุดม สมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนปัญหาการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง แหล่งน้ำ และระบบสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาด้านอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาสิทธิการถือครองที่ดินที่ทำกิน และปัญหาการขาดการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร เป็นต้น จนทำให้เกิดผลกระทบด้านลบ ต่อการประกอบอาชีพและผลผลิตทางการเกษตรเป็นสาเหตุให้คุณภาพชีวิตของราษฎรตกต่ำไปด้วย อย่่างไรก็ตาม การดำเนินการพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2524 หน่วยงานหลักอันได้แก่ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงาน ปฎิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำเนินโครงการมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน ในอดีตปัญหาพื้นฐานของทุ่งกุลาร้องไห้ค่อนข้างรุนแรง ผลผลิตทางการเกษตร ค่อนข้างต่ำเนื่องจากดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย ขาดสารอาหาร มีคุณสมบัติเป็นกรดในบางพื้นที่ เกษตรกรทำนาได้ปีละหนึ่งครั้ง ผลผลิตค่อนข้างต่ำเนื่องจากการขาดแคลนน้ำจากฝนทิ้งช่วงและ ปัญหาน้ำท่วมในช่วงต้นฤดูและปลายฤดูทำนา จากลักษณะปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้ทำการพัฒนา ทุ่งกุลาร้องไห้ตามแผนแม่บทระยะที่ 1-3 (ปี พ.ศ. 2524 – 2539) ซึ่งปัญหาพื้นฐานต่าง ๆ ได้รับความแก้ไข ในระดับที่น่าพอใจ เช่นปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน งานปรับปรุงที่นา การพัฒนาแหล่งน้ำ การบรรเทา ปัญหาน้ำท่วม ส่งผลให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้นและมีรายได้สูงขึ้น แต่ปัญหาต่าง ๆ ยังคงดำรง อยู่และรอการแก้ไข รัฐบาลจึงทำแผนแม่บทระยะที่ 4 (ปี พ.ศ. 2545 – 2549) เพื่อให้มีการพัฒนา ได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หลายหน่วยงานร่วมดำเนินการตามแผนหลักเพื่อพัฒนาดังนี้

1. พัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิขนาดใหญ่และมีคุณภาพที่ดีที่สุด ของประเทศ
2. พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นและยั่งยืน
3. ยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ทัดเทียมพื้นที่เขตพัฒนาของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ทั้งหมดจึงเป็นโครงการขนาดเล็ก ประเภท ขุดลอกหนองน้ำ – ถ่าน้ำ ฝายและโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ร้อยละ 47 ของจำนวน โครงการทั้งหมดเป็นโครงการเพื่อการเกษตร ที่เหลือเป็นโครงการเพื่อการอุปโภค – บริโภคและอื่น ๆ ที่ไม่ระบุวัตถุประสงค์ของโครงการ หน่วยงานหลัก

ของรัฐที่เข้าดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ประกอบด้วย กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ปัจจุบัน กรมการเร่งรัดพัฒนาชนบทและกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานถูกยุบเลิกหลังจากมีการปฏิรูประบบราชการ จากสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นที่ราบลุ่ม การพัฒนาคลองส่งน้ำในรูปแบบทั่วไปจึงไม่มีความเหมาะสม ประกอบกับพื้นที่มีโครงข่ายระบบคลองระบายน้ำครอบคลุมอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงเห็นควรปรับปรุงคลองเหล่านั้นให้เป็นระบบส่งน้ำและระบบลำเลียงน้ำระหว่างลำน้ำ โดยอาจจำเป็นต้องมีระบบสูบซึ่งจะต้องรับผิดชอบโดยกลุ่มเกษตรกร

ปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เกิดจากข้อจำกัด

ทางทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ผสมผสานกับปัญหาทางด้านการบริหารจัดการที่ยังไม่สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ โดยปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. ฝน สภาพการแพร่กระจายของฝนที่ไม่สม่ำเสมอค่อนข้างมาก โดยในช่วงฤดูฝน (พ.ค. – ต.ค.) มีปริมาณฝนมากเป็นสัดส่วน 87 -92 % ของฝนทั้งปี ทำให้มีโอกาสทั้งสองด้าน คือ อุทกภัยและภัยแล้งในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้งตามลำดับ แม้ในฤดูฝนการกระจายของฝนก็ไม่สม่ำเสมอ ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในระยะฝนทิ้งช่วง
2. ภูมิประเทศ สภาพภูมิประเทศค่อนข้างราบทำให้โอกาสที่จะพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อเก็บกักน้ำในฤดูฝนไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้ยังเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาระบบส่งน้ำอีกด้วย
3. ดินเค็ม เนื่องจากสภาพธรณีวิทยาของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มีชั้นเกลือหินในหมวดหินสารคาม ซึ่งเป็นต้นเหตุของความเค็มของน้ำใต้ดินในพื้นที่ส่วนใหญ่ของทุ่งกุลาร้องไห้ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งน้ำใด ๆ ที่ต้องขุดดินลึกถึงระดับน้ำใต้ดินสูงถึงอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำนั้น ๆ
4. องค์ประกอบงานชลประทานส่วนใหญ่ เช่น ฝายและคลองส่งน้ำ เป็นองค์ประกอบที่คงตัว ทำให้การจัดการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาต่างข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับ

ประสิทธิผลของการบริหาร ตลอดจนเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลและปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงโครงการให้สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้มากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

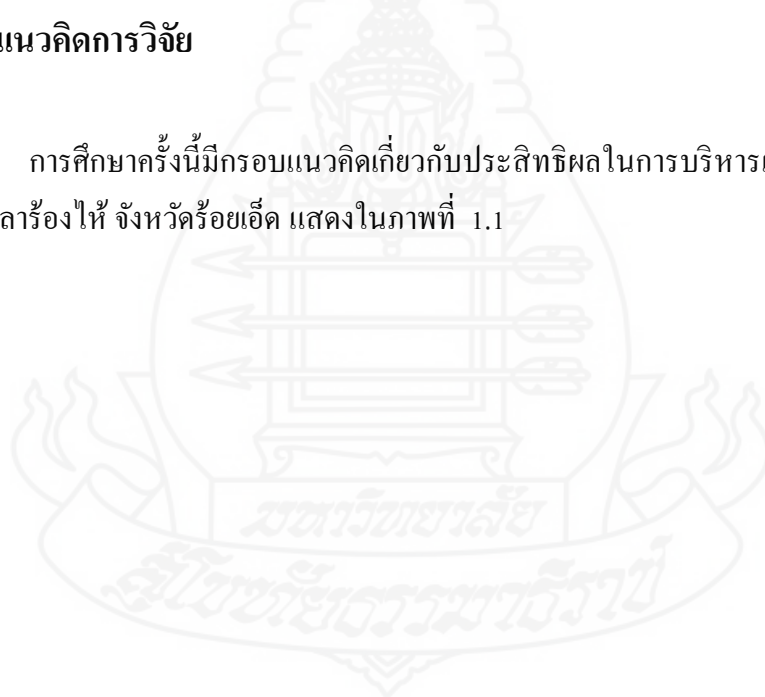
2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการบริหารองค์การกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

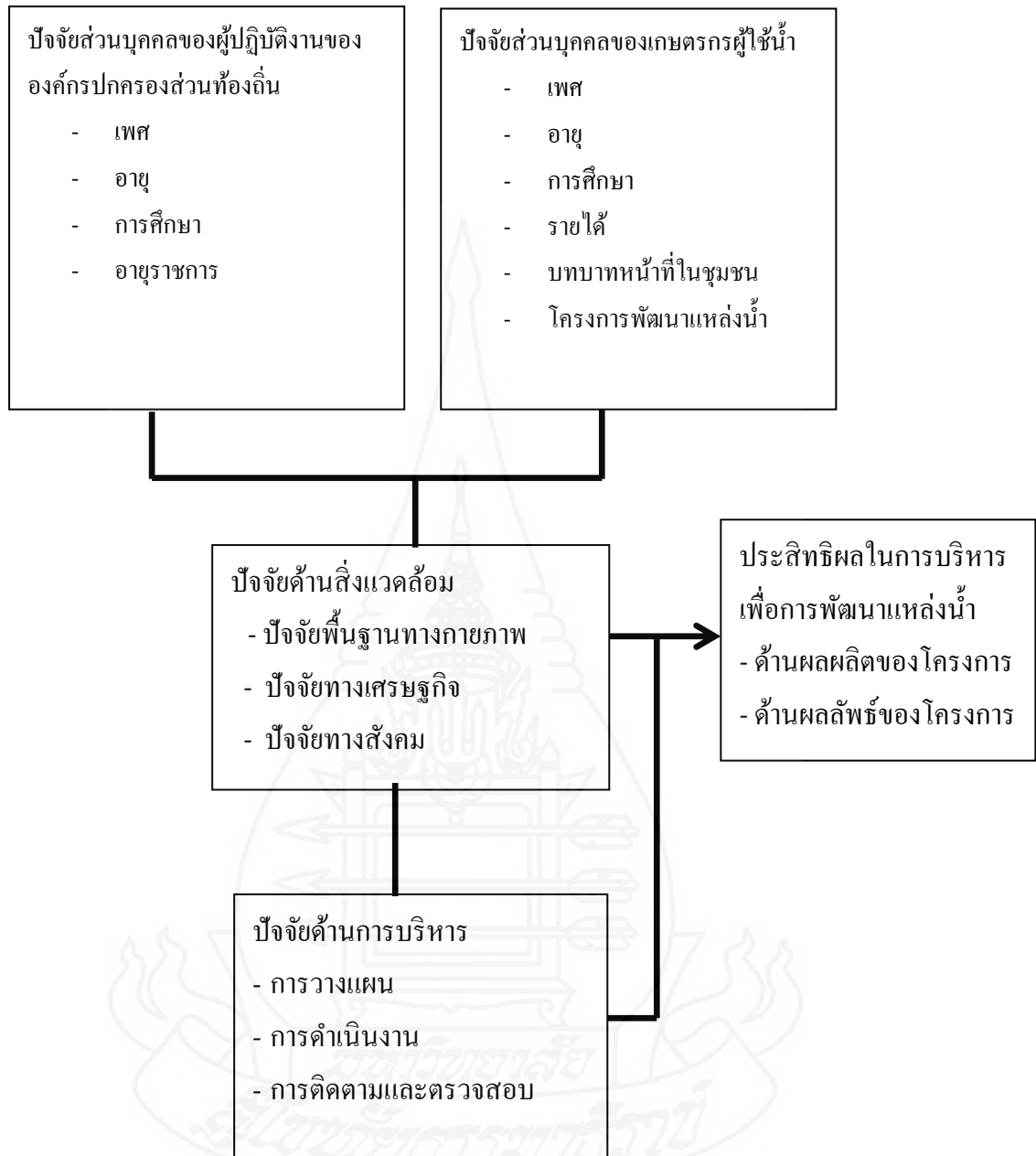
2.3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.4 เพื่อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด แสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด มีขอบเขตดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ของกรมชลประทานในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ และศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ปัจจัยพื้นฐานประกอบด้วยปัจจัยด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม รวมทั้งปัจจัยด้านการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการและการติดตามและตรวจสอบ

4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาประชากรทั้งหมดจำนวน 125 คน และเกษตรกรในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งเป็นผู้แทนครัวเรือนจำนวน 15,936 ครัวเรือนหรือ 15,936 คน กลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรจำนวน 390 คน คำนวณจากสูตรของ Yamane (1973:725) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 รวมกลุ่มตัวอย่างเป็น 515 คน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาในขอบเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามเขตการปกครองของตำบลเมืองบัว ตำบลตำบลกู่กาสิงห์และตำบลทุ่งทอง อำเภอเกษตรวิสัย ตำบลทุ่งกุลาร้องไห้ อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดร้อยเอ็ด

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ถึงเดือนเมษายน 2556

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอายุราชการในการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร หมายถึง เพศ อายุ การศึกษา รายได้และบทบาทหน้าที่ในชุมชน

5.3 ประสิทธิภาพในการบริหาร หมายถึง การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน หรือผลสำเร็จของกิจกรรมที่ดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการปฏิบัติงานที่สำเร็จ ในที่นี้หมายถึงผลผลิตของโครงการและผลลัพธ์ของโครงการ

5.4 ผลผลิตของโครงการ หมายถึงผลที่ได้รับหลังจากการที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ในที่นี้หมายถึง จำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นและจัดการอย่างเหมาะสม ปริมาณน้ำใช้การเพิ่มขึ้น

5.5 ผลลัพธ์ของโครงการ หมายถึงผลสำเร็จของวัตถุประสงค์ในระดับโครงการ ซึ่งเป็นผลที่ต่อเนื่องมาภายหลังจากการนำผลผลิตไปใช้ หรือผลแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากผลผลิต ในที่นี้หมายถึง การป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ การใช้น้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

5.6 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพของปัจจัยต่างๆ ที่อยู่ภายนอกองค์การของรัฐ ซึ่งสามารถส่งอิทธิพลมายังภายในของระบบการบริหารองค์การ อันมีผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของการบริหารงานในองค์การ ในที่นี้ได้แก่ปัจจัยพื้นฐานทางกายภาพ ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

5.7 ปัจจัยพื้นฐานทางกายภาพ หมายถึงขอบเขต ขนาด สภาพพื้นที่ สภาพอากาศ และจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติของทุ่งกุลาร้องไห้

5.8 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ หมายถึงรายได้ครัวเรือน ผลผลิตทางการเกษตร ความต้องการของตลาด

5.9 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม หมายถึงบทบาทหน้าที่ในชุมชน สภาพการเมืองการปกครองการถือครองพื้นที่ และการรวมกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

5.10 ปัจจัยด้านการบริหาร หมายถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมายโดยมีกระบวนการที่สำคัญ 3 ขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามและตรวจสอบ

5.11 การวางแผน หมายถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาแหล่งน้ำ การวางโครงการพัฒนาแหล่งน้ำผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.12 การดำเนินการ หมายถึงการปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการพัฒนาแหล่งน้ำ

5.13 การติดตามและตรวจสอบ หมายถึงการมีส่วนร่วมในการกำกับ ควบคุม รายงานเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์

5.14 ทุ่งกุลาร้องไห้ หมายถึง ทุ่งนามีลักษณะพื้นที่เป็นแอ่งกระทะขนาดใหญ่ รอบ ๆ ขอบพื้นที่จะเป็นที่สูง และค่อย ๆ ลาดต่ำลงสู่ตอนกลางของพื้นที่มีลักษณะแบนราบ ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ศรีสะเกษ มหาสารคาม และยโสธร รวมพื้นที่ประมาณ 2.1 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ที่มีการผลิตข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของประเทศ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม ปรับปรุงแก้ไข ให้แก่ผู้บริหารของกรมชลประทานเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

6.2 เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ดในระยะต่อไป

6.3 เพื่อทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้จากการศึกษาหนังสือเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ โดยได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิผล
2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร
3. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมการบริหาร
4. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิผล

1.1 ความหมายของประสิทธิผล

ประสิทธิผล (Effectiveness) ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้คำนิยามความหมายไว้ ดังนี้

ทองหล่อ เดชไทย (2544: 277) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง เป็นการแสดงให้เห็นถึง ผลที่ได้รับของ โครงการหรือบริการที่มีส่วนช่วยลดและแก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ดีขึ้น ฉะนั้นประสิทธิผลจึงเป็นการวัดองศาของการได้มาซึ่งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ โดยการประเมินประสิทธิผลนั้น มุ่งเพื่อปรับปรุงแผนงานหรือหน้าที่และโครงสร้างของสถาบันที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์การได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ของงาน เปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้า หรืออาจรวมถึง การประเมินความพึงพอใจของชุมชนที่รับบริการด้วย

พิทยา บวรวัฒนา (2541: 176) กล่าวว่า องค์กรที่มีประสิทธิผล หมายถึง องค์กรที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องของความสำเร็จขององค์กรในการกระทำสิ่งต่างๆ ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ องค์กรที่มีประสิทธิผลสูงจึงเป็นองค์กรประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำงานตามเป้าหมาย ส่วนองค์กรที่มีประสิทธิผลต่ำเป็นองค์กรที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และ สุริยา วีระวงศ์ (2543: 36) กล่าวว่า ประสิทธิภาพเป็น การศึกษาผลที่ได้รับของแผนงาน การบริหาร ลักษณะกิจการ หรือกิจกรรมสนับสนุนในการลด ปัญหา หรือปรับปรุงสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจให้ดีขึ้น หรือหมายถึง การวัดระดับของการบรรลุ จุดหมายมราคาดหวังไว้ หรืออาจหมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2540: 534) ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า เป็นการเปรียบเทียบความสำเร็จของ โครงการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กับต้นทุนของ โครงการ ที่ใช้ไปทั้งหมด

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540: 118) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึงสภาพการทำงาน ที่ได้ตามวัตถุประสงค์

สมชาย ศุรงค์เดช (2542: 208) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือ โครงการ หรืออาจหมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

รัตน บัวสนธ์ (2540: 16) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพของโครงการ หมายถึง การดำเนินงานของโครงการนั้นๆบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ การที่เราพิจารณา โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีผลสำเร็จมากน้อยประการใด เราจะนำผลที่เกิดขึ้นจากโครงการไป เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ หากผลที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ก็ถือว่าโครงการดังกล่าวมี ประสิทธิภาพ

รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2540: 169) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพขององค์กรว่า มีความเกี่ยวข้องกับผลงานขององค์กรที่พึงประสงค์ หรือหมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็นไป หรือบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือผลสำเร็จที่เกิดขึ้นของงาน

Rensis Likert (อ้างถึงใน นวพร แสงหนุ่ม 2544: 16) กล่าวถึง องค์กรที่มี ประสิทธิภาพนั้นจะสามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดจากความสามารถของคนในองค์กร ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมากเชื่อมโยงกับกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง จะประกอบด้วยลักษณะทางพฤติกรรมที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การสนับสนุนเกื้อกูลกันของ สมาชิก ผู้บริหารสามารถใช้ทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเอาใจใส่สมาชิกใน องค์กรเป็นอย่างดี มีทักษะในการใช้ภาวะผู้นำ มีความเชื่อมั่นศรัทธาไว้วางใจซึ่งกันและกันของ สมาชิกและหัวหน้า มีค่านิยมและเป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม มีรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่ดี มีเป้าหมายการปฏิบัติงานสูงและสร้างความกระตือรือร้นในหมู่พนักงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 30) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพหมายถึงความสำเร็จในการที่สามารถดำเนินการก้าวหน้าไป และสามารถบรรลุเป้าหมายต่างๆที่องค์กรวางเอาไว้

วัตรภู อัจหาญ (2542) ได้สรุปความหมายประสิทธิภาพว่า ความสามารถขององค์กรในการได้มาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีจำกัด และมีคุณค่าให้ประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามเป้าหมาย ฉะนั้น แทนที่จะวัดความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายได้สูงที่สุด อาจวัดความสำเร็จจากการบรรลุเป้าหมายเท่าที่เป็นไปได้จากการคำนึงข้อจำกัดในเรื่องคน เงิน เทคโนโลยี

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพ หมายถึง การที่องค์กรมีขีดความสามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถรักษาสภาพองค์กรดำรงอยู่ในสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้ยังสามารถบริหารจัดการภายในภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี ทำให้ผลผลิตขององค์กรมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับคนในสังคม ซึ่งประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ SML จึงหมายความว่า การที่ชุมชนสามารถดำเนินการโครงการได้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ตลอดจนการรักษาสภาพของโครงการและชุมชนดำเนินต่อไปได้ตลอดเวลา เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน

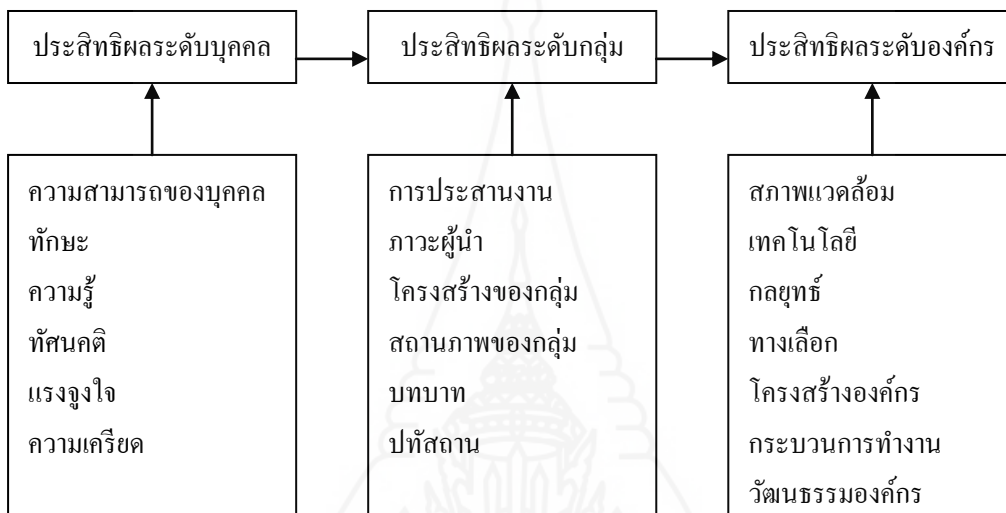
1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กร

เจมส์ แอล กีบสัน (James L. Gibson, 1997: 13-23 อ้างถึงใน กาญจนา บุญยัง 2547: 17) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กรควรพิจารณา 3 ส่วน ประกอบกันตามระดับของประสิทธิภาพ กล่าวคือ

1) ประสิทธิภาพระดับบุคคล คือ ความตระหนักในผลการทำงานของพนักงานแต่ละบุคคลในองค์กร ซึ่งอาจพิจารณาได้จาก การประเมินประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน การได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้น การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การได้รับรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณจากองค์กร โดยปัจจัยที่ทำให้พนักงานมีประสิทธิภาพได้แก่ ความสามารถของบุคคล ทักษะ ความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และความเครียด

2) ประสิทธิภาพระดับกลุ่ม ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กร เนื่องจากกลุ่มคือการรวมตัวอย่างง่าย ๆ ของพนักงานในองค์กร โดยกลุ่มที่มีประสิทธิภาพนั้นจะมีรูปแบบความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น เข้มแข็ง และได้รับการสนับสนุนจากพนักงานในองค์กรมากกว่ากลุ่มทั่ว ๆ ไปในองค์กร โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพระดับกลุ่มคือ การประสานงาน ภาวะผู้นำโครงสร้างของกลุ่ม สถานภาพของกลุ่ม บทบาทและปทัสถาน

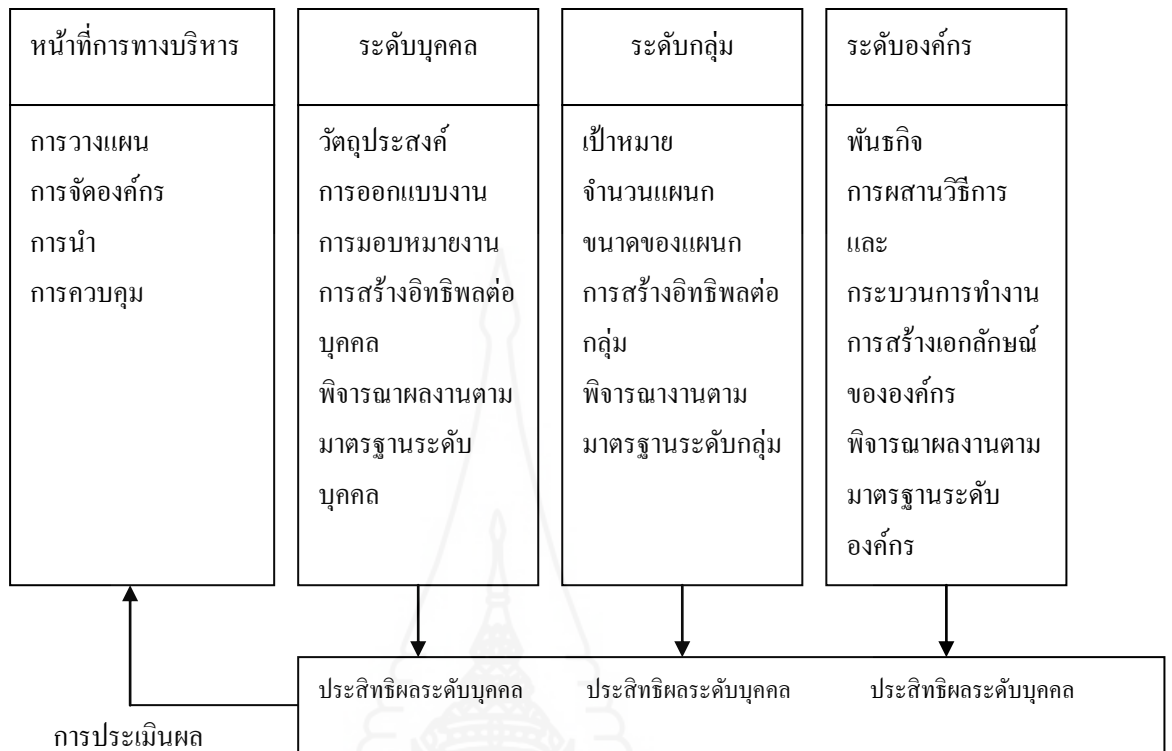
3) ประสิทธิภาพระดับองค์กร ประสิทธิภาพขององค์กรจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลระดับบุคคลและกลุ่ม โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวขึ้นอยู่กับสภาพขององค์กร เช่น ลักษณะงานขององค์กรเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในองค์กร เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี กลยุทธ์ ทางเลือก โครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กร

ภาพที่ 2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในแต่ละระดับ

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก James L. Gibson (1997: 14)

โดยเมื่อพิจารณาหน้าที่ทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุมแล้ว สามารถกำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กร จำแนกตามระดับของประสิทธิภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่การทางบริหารและประสิทธิผล
ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก James L.Gibson (1997: 23)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประสิทธิผลข้างต้น ทำให้ผู้ทำการศึกษาสามารถกำหนดเป็นความหมายของประสิทธิผลที่ใช้ในที่นี้ได้ดังนี้ ประสิทธิภาพในการบริหาร หมายถึง การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน หรือผลสำเร็จของกิจกรรมที่ดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการปฏิบัติงานที่สำเร็จ ในที่นี้หมายถึงผลผลิตของโครงการและผลลัพธ์ของโครงการ

2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร

2.1 ความหมายของการบริหาร

ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้คำนิยามความหมายไว้ดังนี้

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2540: 1) ได้ให้นิยามของ การบริหาร เป็นการจัดการ ดำเนินการเพื่อให้มีการปฏิบัติกิจการงานต่างๆ ให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น

มยุรี อนุมานราชชน (2549: 168-169) ได้ศึกษาลักษณะของบุคลากรด้านลักษณะ ของทีมงานยังส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพจะมี ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. มุ่งเน้นผลลัพธ์ ได้แก่ ความสำเร็จด้านเทคนิค ผลงานแล้วเสร็จภายในเวลา ผลงานแล้วเสร็จภายในต้งบประมาณ เป็นผลงานตามข้อผูกพัน มีความคิดสร้างสรรค์และความคิด ริเริ่ม เน้นคุณภาพ เต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลง และสามารถคาดคะเนแนวโน้มได้

2. มุ่งเน้นคน ได้แก่ ความสนใจในงานและความเกี่ยวพันกันสูง มีความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้ง การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์สูง น้ำใจของ ทีมงานที่ดี มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาตนเองของสมาชิก และมีจุดเชื่อมโยงระบบที่มี ประสิทธิภาพ

มยุรี อนุมานราชชน (2549: 168-169) กล่าวว่า การวางแผน การกำหนดนโยบาย การบริหารและการปฏิบัติ เป็นเรื่องที่จะช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านการกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้มีเป้าหมายที่แน่นอน เนื่องจาก องค์กรจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีความสามารถที่จะกำหนดแผน เป้าหมาย และ วัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึงได้อย่างจำเพาะเจาะจงและชัดเจน

กิติ ตยัคคานนท์ (อ้างใน สมชาย คุรงค์เดช 2542: 12) กล่าวถึงความหมายไว้ว่า การบริหารเป็นงานของผู้ว่าหรือผู้นำที่กระทำเพื่อให้กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันทำงานให้สำเร็จบรรลุ วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 11-12) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การทำงาน ต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ โดยมีทรัพยากรด้านบุคคลเข้าร่วมทำงานองค์กร ซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านเครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน และข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ

สมยศ นาวิการ (2538: 18) การบริหาร หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การมีส่วนร่วม และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์กร และ การใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จ ในเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

วิลเลียม ที. กรีนวูด (William T. Greenwood. 1965 : 74-7, อ้างใน สถาบันดำรง ราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย 2539 : 4) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญของการบริหารจัดการ ควรมีอย่างน้อย 7 ประการ คือ (1)คน(Men) (2) เงิน(Money) (3) วัสดุสิ่งของ (Material) (4) อำนาจหน้าที่ (Authority) (5) เวลา (Time) (6) กำลังใจในการทำงาน (Will) (7) ความสะดวกต่าง ๆ (Facilities)

โรบบิ้น (Robbin S. 2002: 12; อ้างใน ประจักษ์ ผลเรือง 2546 : 23) ได้แบ่งองค์ประกอบของปัจจัยพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการ ที่จะดำเนินการกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ไว้ดังนี้

1. Human Resource (Man) คือ ทรัพยากรบุคคล ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารหรือพนักงานระดับต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นคนนำเอาวัตถุดิบหรือทรัพยากรอื่น ๆ มาผลิตเข้ากระบวนการจัดการขององค์การให้เกิดผลผลิตตามเป้าประสงค์
2. Capital(Money): ซึ่งอาจจะเป็นเงินทุน งบประมาณ หรือที่ดิน ซึ่งจำเป็นการผลิต หรือดำเนินการกิจกรรม
3. Raw Material วัตถุดิบ ซึ่งหมายถึง วัตถุดิบที่จะนำเข้าสู่กระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิต อาจจะเป็นวัสดุ เครื่องจักร ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการผลิต
4. Management การจัดการ หมายถึง กลุ่มกระบวนการ ซึ่งประกอบไปด้วยแผนการจัดองค์กร การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ทรัพยากรบุคคลจะเป็นตัวจักรสำคัญในการกระทำกับวัตถุดิบ โดยใช้ทุนเข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดผลผลิตตามวัตถุประสงค์
5. Information ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อองค์การ จะได้เห็นว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทั้งจากนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการในประเทศไทยมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน คือ การบริหารจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ โดยมีการจัดกลุ่มคนทำหน้าที่วางแผนการจัดองค์กร จัดคนเข้าทำงาน สั่งการ และควบคุมการทำงานให้กิจกรรมขององค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารมีองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงานดังนี้

องค์ประกอบของการบริหารมี 3 ประการ คือ เป้าหมาย (Goal) หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอน มีปัจจัยการบริหาร (Factor of Management) โดยทั่วไปปัจจัยทางการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี 4 ประการคือ คน (Man), เงิน (Money), วัสดุอุปกรณ์ เทคนิค และเครื่องจักร (Material), การจัดการทั่วไป (Management) นอกจากนี้องค์ประกอบสุดท้าย คือ ลักษณะของการบริหาร (Management style) เนื่องจากการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้บริหารจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์การ

2.2 หน้าที่ทางการบริหาร

หน้าที่ทางการบริหารสามารถแบ่งได้ 4 ด้าน (Gibson, 1997: 15-17 อ้างใน ประจักษ์ ผลเรือง 2546 : 23) ได้แก่ การวางแผน(Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) กล่าวคือ

2.2.1 การวางแผน หมายถึง การใช้ความคิดและกะเนและตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดไว้เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในอนาคตของผู้บริหาร ซึ่งเป็นกระบวนการของการเลือกทางเลือกต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอในระหว่างการวางแผนนั้นๆ (ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา 2540: 5-7) นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์ และพิจารณาแนวทางเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ภายใต้ความไม่แน่นอนขององค์กรในอนาคต (James M. Higgins, 1994: 7) โดยการวางแผนองค์กรต้องมีการพิจารณาทางเลือก การวิเคราะห์ทางเลือก การประเมินทางเลือก เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิธีหรือทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรซึ่งการกำหนดเป้าหมายขององค์กรจะต้องมีการประเมินความสามารถขององค์กรเพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมขององค์กรได้อย่างสมเหตุสมผล เพื่อให้องค์กรสามารถกำหนดเป้าหมายที่ต้องการและวิธีที่เหมาะสมในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยความเข้าใจของสมาชิกในองค์กรต่อเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของความมุ่งมั่นในผลงานของสมาชิก

เจมส์ แอล กีบสัน (James L. Gibson, 1997: 16 อ้างใน กาญจนา บุญยัง 2547: 11)กล่าวได้ว่า ทุกองค์กรจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรในอนาคตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการดำรงอยู่รอดขององค์กรจึงขึ้นอยู่กับกรวางแผนที่ดีเป็นสำคัญด้วย

สมยศ นาวิการ (2538:127-130) กล่าวว่าอุปสรรคของการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

(1) ความไม่เต็มใจในการกำหนดเป้าหมาย เนื่องจาก ความไม่เต็มใจที่จะปฏิบัติตามเป้าหมาย การกลัวความล้มเหลว การขาดความรู้เกี่ยวกับองค์กร การขาดความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และการขาดความเชื่อมั่นในการทำงาน

(2) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง อาจเกิดจากการที่สมาชิก และผู้บริหารเกิดความกลัวการเปลี่ยนแปลง มีการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ ที่ต้องรับผิดชอบใหม่ การไม่พอใจกับแผนงานที่ไม่ได้มีส่วนร่วม เป็นต้น

การวางแผนที่ประสบความสำเร็จนั้นประกอบไปด้วย การจัดหาข้อมูลในการวางแผนให้กับสมาชิกในองค์กร เพื่อให้ทราบและเข้าใจในเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงว่าการเปลี่ยนแปลงจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรต่อสมาชิกและองค์กร การพิจารณาถึงความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนงาน การให้รางวัลแก่สมาชิกและองค์กร การพิจารณาถึงความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนงาน การให้รางวัลแก่สมาชิกในองค์กร เมื่อพวกเขามีส่วนสนับสนุนต่อกิจกรรมการวางแผน หรือการประสบความสำเร็จจากการดำเนินงานตามแผนงาน และการสนับสนุนให้สมาชิกขององค์กร ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

James L. Gibson (อ้างถึงใน กาญจนานุกุล 2547: 11) ได้ให้ความหมายของการวางแผน ว่าเป็นหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ และการกำหนดวิธีที่เหมาะสมในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความมุ่งมั่นในผลลัพธ์ของกิจกรรมการวางแผนนั้น เกิดจากความเข้าใจของสมาชิกในองค์กรต่อเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ นั้น ซึ่งความเข้าใจในเป้าหมายขององค์กรจะสะท้อนออกมาในรูปของความสลับซับซ้อนของแผนที่กำหนด ความมุ่งมั่นในผลงานหรือการยอมรับของสมาชิกในองค์กร

Jame M. Higgins (อ้างถึงใน ไพรัช ตรีการศิริพันธ์ 2549: 43) ได้ให้ความหมายของการวางแผน คือ กระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และพิจารณาหาแนวทางเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวในอนาคตซึ่งมีความไม่แน่นอน

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2540: 5 - 7) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า เป็นเรื่องของการใช้ความคิดคาดคะเนและตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดไว้เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในอนาคตของผู้บริหาร ซึ่งเป็นกระบวนการของการเลือกทางเลือกต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และอาจเปลี่ยนแปลงได้ในระหว่างการปฏิบัติตามแผนนั้นๆ

สุพาดา สิริกุดตา และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงลักษณะของการวางแผนที่มีประสิทธิผล (Effective planning) ดังนี้

1) มีความเฉพาะเจาะจง (Specific) หมายความว่า แผนนั้นสามารถนำไปใช้ได้โดยตรงสำหรับโครงการนั้น เช่น ระบุว่าควรใช้วิธีการอย่างไรจึงจะได้ผลดีที่สุด

2) ยืดหยุ่นได้ (Flexibility) ในบางครั้งองค์ประกอบบางประการของแผนอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนได้พอสมควร เนื่องจากสภาพแวดล้อมบางประการมีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นแผนจึงต้องมีลักษณะยืดหยุ่นได้เพื่อการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

3) ทำให้เกิดการประสานงาน (Improved coordination) ลักษณะของแผนที่ดีจะต้องกำหนดให้มีหน้าที่ต่างๆ และฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีการประสานงานกันในการปฏิบัติงาน

4) ทำให้เกิดการควบคุมที่ดีขึ้น (Better control) แผนที่ดีต้องเป็นแนวทางและเป็นมาตรฐานเพื่อที่จะสามารถใช้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5) ทำให้สามารถบริหารเวลาได้ดีขึ้น (Better time management) ในลักษณะของแผนที่ดินนั้นจะต้องมีตารางเวลาเพื่อช่วยจัดเวลาที่สูญเปล่า ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติตามแผนนั้นรวดเร็วและทันเวลา สามารถทำให้การบริหารเวลามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6) สามารถนำไปใช้งานได้จริง (Practically plan) เป็นแผนที่เหมาะสม ไม่เกินจริงและสามารถปฏิบัติตามแผนนั้นได้

2.2.2 การจัดองค์การ เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่รวมกิจกรรมทางการบริหารเพื่อเปลี่ยนความต้องการในรูปของแผนที่กำหนด เป็นโครงสร้างของภาระหน้าที่ และอำนาจ ซึ่งในทางปฏิบัติ การจัดองค์การจะเกี่ยวข้องกับการออกแบบหรือการกำหนดความรับผิดชอบและหน้าที่ของแต่ละบุคคลและการกำหนดงานของแต่ละกลุ่มหรือแผนก เพื่อนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างที่เหมาะสมขององค์กร (James L. Gibson 1997: 16) เพื่อใช้เป็นกฎ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานให้สามารถดำเนินงานได้สำเร็จวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งกฎ ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติในที่นี้ยังหมายความรวมถึง การวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) ที่ดีขององค์กรด้วย (ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2540: 3) ดังนั้นหน้าที่ในการจัดองค์การนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงสร้างองค์กร (Organization Structure) ที่เหมาะสมเพื่อให้กิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ด้านอำนาจที่ (Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ระหว่างงานด้านต่าง ๆ ในองค์กร

2.2.3 การนำ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มในองค์กร ซึ่งเป็นบทบาทเฉพาะตัวของผู้บริหาร (James L. Gibson, 1997: 16-17 อ้างใน กาญจนา บุญยัง 2547: 12) และเป็นกระบวนการในการตัดสินใจเพื่อให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล และนำกระบวนการดังกล่าวนั้นไปปฏิบัติ

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545:21) กล่าวว่าภาวะผู้นำและการตัดสินใจ หมายถึง ลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลซึ่งก็คือ ความสามารถในการตัดสินใจที่เหมาะสมถูกกาลเทศะ และเป็นที่ยอมรับได้ ภาวะผู้นำยังเป็นการใช้ศิลป์และกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ภาวะผู้นำเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องมือในการบริหารของผู้นำเป็นสิ่งที่สร้างพัฒนาขึ้นได้ในทุกคน นั่นก็คือการสร้างศรัทธา บารมี ให้เกิดขึ้นในตัวเอง โดยบทบาทหน้าที่แล้ว ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจที่มีอยู่ แต่จะสร้างศรัทธาบารมีโน้มน

นำจิตใจให้ลูกน้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยความเต็มใจและสูงสุดความสามารถ พฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร ประกอบด้วย

1) พฤติกรรมที่มุ่งเน้นงาน (Task Behavior) คือ พฤติกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในองค์กร โดยเปิดโอกาสให้มีช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและสะดวก พยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ตลอดจนให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเมื่อเกิดอุปสรรคอยู่ตลอดเวลา

2) พฤติกรรมมุ่งเน้นความสัมพันธ์ (Relationship Behavior) คือ พฤติกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในองค์กร โดยเปิดโอกาสให้มีช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและสะดวก พยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ตลอดจนให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเมื่อเกิดอุปสรรคอยู่ตลอดเวลา

ยูกิ (Yuki อ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์:2545,349-353) กล่าวว่ารูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลยังมีลักษณะอื่นอีก ได้แก่ ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ซึ่งมีลักษณะ) ซึ่งผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ มีลักษณะ ดังนี้ คือ สร้างวิสัยทัศน์ให้มีความชัดเจนในเชิงความหมายและความน่าสนใจ สามารถอธิบายวิธีการที่สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ ปฏิบัติการด้วยความมั่นใจและมองโลกในแง่ดี แสดงความเชื่อมั่นในผู้ตาม สร้างโอกาสให้พบความสำเร็จตั้งแต่ระยะเริ่มแรก ร่วมยินดีและฉลองความสำเร็จ ใช้กิริยาท่าทาง การกระทำเชิงสัญลักษณ์เพื่อนำค่านิยม นำด้วยการเป็นแบบอย่าง และมอบอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจแก่ผู้ตามเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

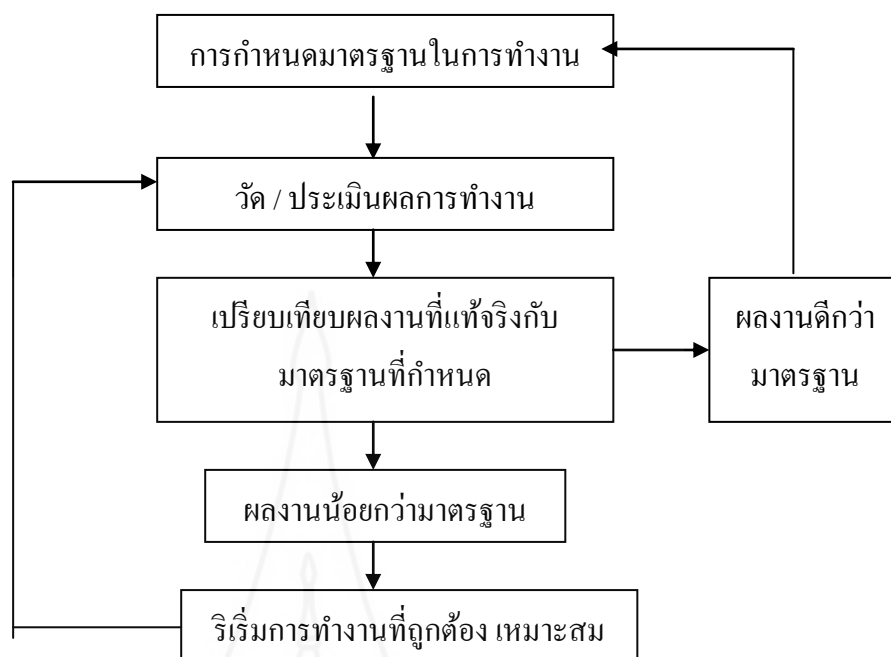
Nahavand and Malekzadeh (อ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์:2545,376) สำหรับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้น ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจและสามารถตีความหมายของสภาวะแวดล้อมขององค์กรได้ดี มีความสามารถในการเลือกกำหนดกลยุทธ์ให้แก่องค์กรได้เหมาะสม มีบทบาทและกระตุ้นให้มีการปรับปรุงวัฒนธรรม โครงสร้างและคัดเลือกจัดวางผู้นำและผู้บริหารระดับต่าง ๆ ให้เหมาะสมทั่วทั้งองค์กร

James L.Gibson (1997: 16-17 อ้างใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2540: 5-9) กล่าวว่า การนำ จะเป็นการวางแผน การจัดองค์กร การกำหนดแนวทางการปฏิบัติและควบคุมให้เป็นไปตามแผน โดยผู้บริหารจะต้องนำให้บุคลากรมีความทะเยอทะยาน มีบุคลิกและทัศนคติในการทำงานเพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยผู้บริหารควรจัดให้บุคลากรทำงานตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีทักษะทางด้านจิตวิทยาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลในการบริหารงาน

มยุรี อนุมานราชชน (2549: 166-167) อธิบายว่าหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหาร คือ การบริหารงานบุคคล ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติการเกี่ยวกับตัวบุคคลในองค์กรนับตั้งแต่การสรรหาคน การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโอน โยกย้าย การฝึกอบรม การพิจารณาความคิดเห็นความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การปกครองบังคับบัญชา การดำเนินการทางวินัย การให้พ้นจากงานและการจ่ายบำเหน็จเมื่อพ้นจากงานไปแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากคนเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมหรือเหนี่ยวรั้งความสำเร็จก้าวหน้าขององค์กรได้ การจัดคนเข้าทำงานอาจเรียกอีกอย่างว่า การสร้างทีมงาน (Team Building) ซึ่งเป็นกระบวนการรวบรวมคนที่มีความต้องการภูมิหลังและความชำนาญที่แตกต่างกัน และทำให้คนเหล่านั้นมีประสิทธิภาพและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่หยุดนิ่ง

2.2.4 การควบคุม หมายถึง กระบวนการเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรแล้ว หรือจะต้องกระทำการอย่างใดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้ได้ในอนาคต (James M. Higgins, 1994: 10 อ้างใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2540: 12-15) ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารเกิดความมั่นใจว่าจะเกิดผลลัพธ์ได้ตามแผนที่กำหนดไว้ หรือเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานขององค์กร โดยกิจกรรมการควบคุมอาจเริ่มตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ การตรวจสอบปัจจัยการผลิต การประเมินผลการทำงาน และการเลือกใช้เทคนิควิธีในการดำเนินการ (James L. Gibson, 1997: 17) เพื่อให้สามารถติดตามเหตุการณ์ได้ทันเวลา หากมีการปฏิบัติที่แปรเปลี่ยนไปจากที่กำหนดไว้ก็จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้ทันที(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532: 14)

การควบคุมขององค์กร หมายถึง การมีข้อมูลป้อนกลับ และวงจรการควบคุมแฝงอยู่ในระบบขององค์กร เพื่อช่วยให้ทราบว่าองค์กรกำลังทำงานอยู่ในทิศทางใด ตรงกับเป้าหมายหรือไม่โดยกระบวนการในการควบคุมนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การกำหนดมาตรฐาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากมาตรฐาน

ภาพที่ 2.3 กระบวนการควบคุมการทำงาน

ที่มา : ดัดแปลงจาก Steers (1985: 208)

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุรยา (2540: 109-110) กล่าวว่า การควบคุมอาจแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การควบคุมระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการพิจารณา ดูแล และวัดผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่
- 2) การควบคุมแบบยอมรับหรือปฏิเสธ เป็นการควบคุมที่เป็นขั้นตอนและรัดกุมกว่าวิธีแรก กล่าวคือ ถ้าเป็นไปตามมาตรฐานก็ยอมรับ หรือถ้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานก็ถือว่าไม่ผ่าน เช่น การควบคุมหลังผลงาน เป็นการควบคุมหลังจากที่ได้มีการดำเนินงานเสร็จสิ้นลงไปแล้ว เพื่อจะได้มีการปรับปรุงการทำงาน หรือขบประมาณในครั้งต่อไป

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (อ้างอิงใน <http://www.audit.mju.ac.th/?p=1160>)

ให้ความเห็นว่า การตรวจสอบการบริหาร เป็นการตรวจสอบการบริหารงานด้านต่างๆ ขององค์กรว่ามีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การประเมินผลเกี่ยวกับการงบประมาณ การเงิน การพัสดุและทรัพย์สิน รวมทั้งการบริหารงานด้านต่างๆ ว่าเป็นไปอย่าง

เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจขององค์กร รวมทั้งเป็นไปตามหลักการบริหารงานและหลักการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม ความโปร่งใส และยังคงกล่าวได้อีกว่าการตรวจสอบการบริหารเป็นการตรวจสอบระบบการควบคุมด้านการบริหาร (Management Control) รวมถึงการตรวจสอบประสิทธิภาพของการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การบริหารงบประมาณ การกำกับดูแล การสอบทาน และการควบคุมงาน โดยอาจถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบเพื่อประเมินฝ่ายบริหารในการหาข้อสรุปหรือวัดผลการบริหารงาน และการตัดสินใจทางการบริหารของผู้บริหาร

ดังนั้นในทุกองค์กรจะต้องออกแบบระบบควบคุมหรือการติดตามและตรวจสอบโดยการจัดให้มีการรายงานผลความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ผู้บริหารทราบถึงความเป็นไปต่าง ๆ ขององค์กรได้อย่างรวดเร็ว หน้าที่ทางการบริหารทั้ง 4 ประการกล่าวข้างต้นนั้น ในความเป็นจริงแล้วมิได้มีการปฏิบัติเรียงตามลำดับเช่นนั้น เพราะการบริหารเป็นกระบวนการของการผสมผสาน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะแยกหน้าที่แต่ละหน้าที่ออกจากกันเป็นส่วน ๆ เนื่องจากจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันคุณลูกโซ่ รวมทั้งที่ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า องค์กรเป็นระบบเปิดและต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ธงชัย สันติวงษ์ (2535: 49-50) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ว่า การบริหารประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการ คือ

1) การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาวะหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาวะหน้าที่ของผู้บริหาร จำเป็นต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้สำเร็จด้วยดี ก็โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา จะต้องเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชาของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและองค์การที่มีอยู่ ตลอดจนจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำเสมออีกด้วย หากองค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมแล้วก็จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขและเช่นเดียวกันถ้าหากผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การปล่อยออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

4) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5) การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้แล้ว

กระบวนการบริหารมีขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการในการวางแผน ขั้นตอนปฏิบัติการหรือการดำเนินงาน (การจัดองค์การ และการอำนาจการ) และขั้นตอนประเมินผล จะเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทั้งจากนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการในประเทศไทยมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน คือ การบริหารจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ โดยมีการจัดกลุ่มคนทำหน้าที่วางแผนการจัดองค์การ จัดคนเข้าทำงาน สั่งการ และควบคุมการทำงานให้กิจกรรมขององค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

Jame L. Gibson (อ้างถึงใน กาญจนา บุญยัง 2547: 13) ได้ให้ความหมายของการควบคุมว่า เป็นกระบวนการเพื่อให้ผู้บริหารเกิดความมั่นใจว่าจะเกิดผลลัพธ์ได้ตามแผนที่กำหนดไว้ หรือเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงานขององค์การ โดยกิจกรรมการควบคุมอาจเริ่มตั้งแต่การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ การตรวจสอบปัจจัยการผลิต การประเมินผลการทำงาน การวิเคราะห์ทางการเงิน และการเลือกใช้เทคนิควิธีในการดำเนินการ

James M. Higgins (อ้างถึงใน ไพรัช ตระการศิรินนท์ 2549: 44) ได้ให้ความหมายของการควบคุมว่า เป็นกระบวนการเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การแล้ว หรือจะต้องกระทำการอย่างใดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้ได้ในอนาคต

สุพาดา สิริกุดตา และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงลักษณะของการวางแผนที่มีประสิทธิผล (Effective planning) ดังนี้

1) มีความเฉพาะเจาะจง (Specific) หมายความว่า แผนนั้นสามารถนำไปใช้ได้โดยตรงสำหรับโครงการนั้น เช่น ระบุว่าควรใช้วิธีการอย่างไรจึงจะได้ผลดีที่สุด

2) ยืดหยุ่นได้ (Flexibility) ในบางครั้งองค์ประกอบบางประการของแผนอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนได้พอสมควร เนื่องจากสภาพแวดล้อมบางประการมีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นแผนจึงต้องมีลักษณะยืดหยุ่นได้เพื่อการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

3) ทำให้เกิดการประสานงาน (Improved coordination) ลักษณะของแผนที่ดีจะต้องกำหนดให้มีหน้าที่ต่างๆ และฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีการประสานงานกันในการปฏิบัติงาน

4) ทำให้เกิดการควบคุมที่ดีขึ้น (Better control) แผนที่ดีต้องเป็นแนวทางและเป็นมาตรฐานเพื่อที่จะสามารถใช้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5) ทำให้สามารถบริหารเวลาได้ดีขึ้น (Better time management) ในลักษณะของแผนที่ดินนั้นจะต้องมีตารางเวลาเพื่อช่วยจัดเวลาที่สูญเปล่า ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติตามแผนนั้นรวดเร็วและทันเวลา สามารถทำให้การบริหารเวลามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6) สามารถนำไปใช้งานได้จริง (Practically plan) เป็นแผนที่เหมาะสมไม่เกินจริงและสามารถปฏิบัติตามแผนนั้นได้

กระบวนการที่สำคัญ 3 ขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามและตรวจสอบ

ลูเชอร์ กุลิก และแลนดัลด์ เออร์วิค (Gulick and Urwick ; อ้างถึงในอุทัย สุดสุข, 2534, หน้า 45-46) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารว่าประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ประการ หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า “POSDCORB model” ซึ่งได้อธิบายตามความหมาย ดังนี้

1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนอันเป็นการคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคตซึ่งจะต้องคำนึงนโยบาย ประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินการวางแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิทยาการ และวิจารณ์ญาณ วินิจฉัย เหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการโดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

2) การจัดส่วนราชการ (Organization) หมายถึง การจัดส่วนราชการ หรือองค์การ ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงาน หรือวิธีการจัดการด้วย เรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงานเป็นกรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงานหรือจัดตามลักษณะของงานเฉพาะอย่าง นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม และ/หรือพิจารณาในแง่ของหน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก (line) หน่วยงานที่ปรึกษา (staff) หรือบ้างก็แยกเรียกเป็นหน่วยงานหลัก (line) หน่วยแนะนำที่ปรึกษา (staff) เป็นต้น นอกจากนี้ในการศึกษาเรื่ององค์การนี้ ยังได้ศึกษาการแก้ไขอุปสรรคข้อขัดแย้ง ตลอดจนการปรับปรุงองค์การบริหารได้ดีขึ้นด้วย

3) การจัดหาบุคคล (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคลากรและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงาน กำหนดไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสมกัน รวมถึงการที่จะเสริมสร้าง และธำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการปฏิบัติงานของคณาจารย์และพนักงานด้วย

4) การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการรวมทั้ง การควบคุมงานและนิเทศก์งาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การจูงใจ เป็นต้น การอำนวยการในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งของการอำนวยการให้ ภารกิจดำเนินไปด้วยดี จำต้องมีการตัดสินใจที่ดีและมีการสั่งการที่ถูกต้องเหมาะสมกันแต่ละลักษณะของการตัดสินใจด้วย

5) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ความร่วมมือประสานงานเพื่อ ดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การ ประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงานเป็นเรื่อง ที่มีความสำคัญมากในการบริหาร เพราะเป็นกิจกรรมประจำวันที่จะต้องพึงกระทำในการปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งที่มีอยู่ในระดับของงาน การร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้อง จัดให้มีขึ้นใน หน่วยงานของตน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์การ

6) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดจน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารอย่างมาก การรายงานโดยทั่วไปหมายถึง วิธีการของสถาบัน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถาม ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่ร่วมงานความสำคัญของการรายงานนี้อยู่ที่การตั้งอยู่บนรากฐานของความ เป็นจริง

7) งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง งบประมาณโดยการศึกษาให้ทราบถึง ระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนใช้วิธีการงบประมาณ เป็นแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุม วิธีการบริหารงานงบประมาณโดยทั่วไปมักดำเนิน หมุนเวียนคล้ายคลึงกันอย่างที่เรียกว่า “วงจรงบประมาณ” (budget cycle) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

- (1) การเตรียมการขออนุมัติงบประมาณ
- (2) การพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- (3) การใช้จ่ายงบประมาณ
- (4) การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้างต้น ทำให้ผู้ทำการศึกษา นำมากำหนดเป็นความหมายของการบริหารจัดการที่ใช้ในที่นี้ได้ดังนี้ การบริหารจัดการ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลปะในการจัดการที่เกี่ยวกับหน่วยงาน บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ หรือ การจัดการ ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมาย

3. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมการบริหาร

ได้มีนักวิชาการให้คำนิยามความหมายไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 142) กล่าวว่าลักษณะสภาพแวดล้อม สามารถพิจารณาได้จาก สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน กล่าวคือ

1. สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ได้แก่ สภาพการณ์ด้านการตลาด เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งพิจารณาจาก ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ เช่น นโยบายการคลัง นโยบายการเงิน และการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบต่าง ๆ ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสภาพสังคม และปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น นโยบายขององค์กรคู่แข่ง ตลาดแรงงาน แนวโน้มของประชากร และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี Steers ได้อธิบายว่า การที่สามารถศึกษาวิเคราะห์ได้ว่าสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร จะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กรมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ได้แก่ ความคาดคะเนได้ของสภาวะแวดล้อม การรับรู้ในสภาวะแวดล้อม และความมีเหตุผลขององค์กร

2. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ บรรยากาศขององค์กร ซึ่งหมายถึง ความรู้สึก หรือคุณลักษณะของสภาพแวดล้อมขององค์กร (สมยศ นาวิการ, 2538:298-300) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบรรยากาศขององค์กร ได้แก่ ภาวะทางด้านเศรษฐกิจ แบบของความเป็นผู้นำ นโยบาย ค่านิยม โครงสร้างขององค์กร และคุณลักษณะของสมาชิก

นอกจากนี้ บรรยากาศขององค์กรยังรวมถึง ความคาดหวังของพนักงานเกี่ยวกับการทำงาน และการได้รับการตอบสนองด้านการทำงาน โดยบรรยากาศจะเป็นดรชนี้ซึ่งสภาพทางจิตวิทยาของพนักงานในองค์กร โดยสามารถพิจารณาได้จากความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การให้การสนับสนุนของผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การเปิดเผยข้อมูล การให้โอกาส และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ เป็นต้น (Schwartzd and Davis อ้างในกริช สืบสนธิ, 2538:11) นอกจากนี้ การที่บุคลากรภายในองค์กรสามารถปรึกษากันได้อย่างเปิดเผย มีการเอาใจใส่

ซึ่งกันและกัน การแสดงออกถึงความห่วงใยต่อผู้ได้บังคับบัญชาของผู้บริหาร จะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงาน

ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล (2548:29-37) ปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆ มีอิทธิพลต่อการบริหารงานของรัฐเป็นอันมาก ถ้าปัจจัยต่างๆ ได้แปรเปลี่ยนสภาพไปในช่วงเวลาหนึ่ง จะมีผลกระทบต่อการบริหารงานของรัฐ ซึ่งรวมถึงกระบวนการและวิธีบริหารด้วย ในการศึกษาถึงความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆ นี้ จะต้องรู้ถึงประเภทของสภาพแวดล้อม ความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการบริหารงานของรัฐเป็นสำคัญ โดยจำแนกเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน

1. สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ถ้าปัจจัยภายนอกเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งปัจจัยใด องค์การจะต้องศึกษาหาข้อมูลว่า ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกแล้ว จะมีผลต่อองค์การหรือมาอย่างไร ถ้ามีผลกระทบขององค์การจะต้องแสวงหาวิธีการต่างๆ เพื่อนำมาเปลี่ยนแปลงการบริหารภายในองค์การ ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2. สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการที่ดี องค์การสามารถเข้าไปควบคุมได้เพราะเป็นส่วนที่อยู่ภายใต้การบริหารงานขององค์การ ดังนั้นองค์การจึงสามารถเข้าไปจัดการทุกสิ่งทุกอย่างได้ และองค์การก็จะสามารถเลือกใช้ปัจจัยภายในได้อย่างเต็มที่

กุนจันทร์ สิงห์สุ (2535) ได้ศึกษาปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาสระเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กสช ได้กล่าวถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมของโครงการใน 6 ดังนี้

1. ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ ผลผลิตตามฤดูกาล อุณหภูมิ สภาพของดิน การกระจายตัวของประชากรซึ่งมีผลต่อการเข้าร่วมของประชาชน

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การถือครองที่ดิน แรงงาน และทุนที่ใช้ในโครงการขนส่งและการสื่อสาร มีผลต่อความสามารถของประชาชนในท้องถิ่น ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และการตัดสินใจ

3. ปัจจัยด้านการเมือง ได้แก่ อุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนว่าเป็นแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการ มีผลต่อการเข้าร่วมของประชาชน

4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม พิจารณาถึงความแตกต่างในด้านวิถีการดำเนินชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อหรือค่านิยม ได้แก่ บางสังคมเชื่อว่าสตรีเป็นช้างเท้าหลังไม่ควรมึบบทบาทในการพัฒนา หากเป็นโครงการที่ขอความร่วมมือจากสตรีย่อมไม่ประสบความสำเร็จ

5. ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ ควรศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาในด้านความร่วมมือขององค์กรประชาชนในพื้นที่นั้นว่า เป็นแบบชอบบังคับหรือสมัครใจ หรือเมื่อทราบถึงข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่แล้ว จะได้ปรับวิธีการดำเนินการให้เหมาะสมต่อไป

6. ปัจจัยด้านบุคคล พิจารณาถึงคนในท้องถิ่น เช่น ชวนาหรือกลุ่มผู้เช่าที่ดินทำกิน ผู้นำในท้องถิ่นเช่นผู้นำคุ้ม ผู้นำศาสนา ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเช่น ปลัดอำเภอ นายอำเภอ เจ้าหน้าที่พัฒนากร ว่าชอบดำเนินการตามคำสั่งหรือเข้าร่วมตามสมัครใจ โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

กฤษณะ ดิปาละ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตโครงการปฏิรูปที่ดิน ป่าห้วยแม่คะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ได้กล่าวถึงประเภทและรูปแบบการใช้ที่ดิน ถูกกำหนดขึ้นภายใต้ปัจจัย 3 ประการคือ 1) ปัจจัยด้านกายภาพของที่ดิน 2) ปัจจัยด้านสังคม และ 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจดังนี้

1. ปัจจัยด้านกายภาพของที่ดิน หมายถึง ลักษณะของที่ดินที่มีผลต่อการใช้ที่ดินรูปแบบต่างๆ ได้แก่สภาพภูมิประเทศ ความลาดชันของพื้นที่ คุณสมบัติของดิน น้ำและลมฟ้าอากาศ ลักษณะทางกายภาพของดินที่มีขีดจำกัดน้อย สมรรถนะของดินในการรองรับการใช้ประโยชน์จะสูง หรือขีดจำกัดทางกายภาพของดินที่เป็นสิ่งจำกัดการใช้ที่ดินโดยตรงในรูปแบบสมรรถนะของดิน

2. ปัจจัยทางสังคม มนุษย์เป็นผู้ใช้ที่ดินเพื่อบำบัดความต้องการในด้านต่างๆ ดังนั้นพฤติกรรมของมนุษย์และความเป็นไปของระบบสังคมทั้งการเจริญขึ้นและเสื่อมลง ย่อมมีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดิน ทั้งด้านการเลือกที่จะใช้ที่ดินทำประโยชน์อะไร วิธีการจัดการที่ดิน คุณภาพการใช้ที่ดิน ตลอดจนสัดส่วนการใช้ที่ดินแต่ละประเภทและปัจจัยด้านสังคม มีอิทธิพลสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดการใช้ที่ดิน การจัดการที่ดิน คุณภาพของที่ดินและการใช้ที่ดินและปัญหาการใช้ที่ดิน การวางแผนการใช้ที่ดินให้ได้ผลจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยสังคมด้านต่างๆอย่างถ่องแท้เสียก่อนเพื่อให้แผนการใช้ที่ดินนั้นสามารถปรับใช้ได้จริง

3. การใช้ที่ดินเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ด้านการดำรงชีพ ซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่เพียงแต่เพื่อให้ได้อาหารมาประทังชีพเท่านั้น ยังหมายรวมถึงสิ่งจำเป็นอื่นๆในชีวิตที่ได้มาโดยการซื้อขายแลกเปลี่ยน การใช้ที่ดินจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงผลได้ผลเสียในรูปตัวเงินอีกด้วย ทำให้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการใช้ที่ดิน มีการนำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการที่ดิน

ปัจจัยสำคัญด้านเศรษฐกิจที่สำคัญๆด้านเศรษฐกิจที่นำมาใช้ในการพิจารณาในเรื่องการใช้ที่ดินคือ ต้นทุนการผลิต ซึ่งหมายถึงต้นทุนคงที่ ต้นทุนแปรผัน รายได้จากการผลิต ตลาดและแรงงาน ทั้งนี้ยังมีปัจจัยย่อยๆอีกหลายประการซึ่งมีผลต่อบัณฑิตเหล่านี้เช่น แหล่งวัตถุดิบ อัตราดอกเบี้ย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ การคมนาคมขนส่ง และชนิดของผลผลิตที่ได้

4. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้

โครงการพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ขนาด 2.1 ล้านไร่ ที่รัฐบาลได้เริ่มวางแผนดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 เพื่อบรรเทาความทุกข์ยากของราษฎรอันได้แก่ ภาวะน้ำท่วมสลับกับภาวะฝนแล้ง ภัยจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่นดินเค็มที่แพร่กระจายออกไปเรื่อย ๆ ดินเป็นพิษอลูมิเนียม ดินกรดและดินเสื่อมโทรมลงทุกวันเพราะขาดความอุดมสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนปัญหาการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทางแหล่งน้ำ และระบบสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาด้านอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาสิทธิการถือครองที่ดินที่ทำกิน ปัญหาการขาดแคลนถ่ายถอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร เป็นต้น จนทำให้มีผลกระทบด้านลบต่อการประกอบอาชีพและผลิตผลเกษตรกร เป็นสาเหตุให้คุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่ตกต่ำไปด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้เริ่มขึ้นอย่างจริงจังเป็นรูปธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2524 หน่วยงานหลักอันได้แก่ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำเนินโครงการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

ขนาดพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ศรีสะเกษ มหาสารคาม และยโสธร รวมพื้นที่ประมาณ 2.1 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ที่มีการผลิตข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของประเทศ แต่เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่นอกเขตเกษตรชลประทาน ลักษณะพื้นที่เป็นแอ่งกระทะขนาดใหญ่ รอบ ๆ ขอบพื้นที่จะเป็นที่สูง และค่อย ๆ ลาดต่ำลงสู่ตอนกลางของพื้นที่มีลักษณะแบนราบ และมีสภาพภูมิอากาศแตกต่างกันเชิงระหว่างฤดูฝนและฤดูแล้ง โดยมีแม่น้ำสำคัญหลายสายประกอบด้วย ลำเสียวใหญ่, ลำเสียวน้อย, ลำเตา, ลำพังชู, ลำลับพลาและแม่น้ำมูล

จากลักษณะทางด้านกายภาพและลักษณะภูมิอากาศทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดปัญหาอยู่เป็นประจำไม่ว่าจะเป็นภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง น้ำท่วม ซึ่งแต่ละปีสร้างความเสียหายให้แก่ราษฎรและเศรษฐกิจของชาติเป็นจำนวนมาก แต่ปัญหาลักษณะทางด้านกายภาพของพื้นที่ ยังสามารถปรับปรุง

พัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำ ลำน้ำรวมถึงอาคารชลประทานต่าง ๆ ได้พอสมควร เพื่อเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรในพื้นที่

กรมชลประทานได้เล็งเห็นสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาทำการศึกษาแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ โดยได้ทำการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบันและได้ดำเนินการจัดทำ Final Report เรียบร้อยแล้ว หากพิจารณาแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำในขอบเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ สามารถแบ่งออกเป็น 9 กลุ่มน้ำย่อย ดังได้แสดงไว้ในตารางที่ 2.1 โดยลำน้ำมูลและลำเสียวใหญ่มีพื้นที่ลุ่มน้ำมากที่สุด ร้อยละ 27-29 ของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ รองลงมาได้แก่ลำพลับพลา มีสัดส่วนร้อยละ 26 และลำพังชูมีพื้นที่ลุ่มน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.6

ตารางที่ 2.1 แสดงรายละเอียดลุ่มน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

ลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้		
	ไร่	ตร.กม.	%
ลำเสียวน้อย	78,886	126.22	3.74
ลำเสียวใหญ่	618,720	989.95	29.36
ลำพลับพลา	550,098	880.16	26.10
ลำเตา	135,856	217.37	6.45
ลำพังชู	12,321	19.71	0.58
ลำน้ำชี	130,471	208.75	6.19
ลุ่มน้ำมูลส่วนที่ 1 (ลำพังชู-ลำพลับพลา)	365,135	584.22	17.32
ลุ่มน้ำมูลส่วนที่ 2 (ลำพลับพลา-ลำเสียวใหญ่)	124,729	199.57	5.92
ลุ่มน้ำมูลส่วนที่ 3 (ลำเสียวใหญ่-ขอบเขตพื้นที่)	91,474	146.36	4.34
รวม	2,107,690	3,372.31	100

4.2 การพัฒนาในอดีต

ในอดีต ปัญหาพื้นฐานของทุ่งกุลาร้องไห้มีระดับที่ค่อนข้างรุนแรง ผลผลิตทางการเกษตรค่อนข้างต่ำเนื่องจากดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย ขาดสารอาหาร และมีคุณสมบัติเป็นกรดในบางพื้นที่ การทำนาทำได้เพียงปีละครั้ง ไม่สามารถให้ผลผลิตได้ทุกปีเพราะปัญหาขาดแคลนน้ำเนื่องจากฝนทิ้งช่วงและปัญหาน้ำท่วมในช่วงต้นและช่วงปลายฤดูนาปี ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์เป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ คุณภาพไม่ดี ทำให้ผลผลิตจากปศุสัตว์ต่ำ นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่ยังขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงดินและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตเพราะไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินประมาณร้อยละ 47 ของพื้นที่ดินทั้งหมด ยังไม่มีเอกลักษณ์ มีการบุกรุกทำลายป่า ทำให้ขาดความสมดุลทางด้านนิเวศน์และมีการแพร่กระจายของดินเค็ม ขาดเส้นทางคมนาคมที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนเนื่องจากปัญหาน้ำท่วม

จากลักษณะปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้ทำการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ตามแผนแม่บทระยะที่ 1-3 (ปี 2524-2539) ซึ่งปัญหาพื้นฐานต่างๆ ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน งานปรับปรุงที่นา การพัฒนาแหล่งน้ำ การบรรเทาปัญหาน้ำท่วม และทางคมนาคม เป็นต้น โดยใช้งบลงทุนทั้งสิ้นประมาณ 4,240 ล้านบาท ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น และมีรายได้สูงขึ้น โดยรายได้ต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 6,160 บาท ในปี 2520 เป็น 30,160 บาท ในปี 2534/2535 แต่ก็ยังต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

4.3 ความเป็นมาและการแบ่งส่วนราชการของโครงการชลประทานร้อยเอ็ด

4.3.1 ประวัติความเป็นมาและขอบเขตรับผิดชอบ

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นภารกิจหนึ่งของโครงการชลประทานร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ที่ 269 ถนนรมชัชชาญุฑฑ ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เดิมมีชื่อว่าโครงการชลประทานทุ่งแซงบาดาล มีที่ตั้งอยู่ที่ บ้านท่าสะแบง ตำบล... อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และได้ย้ายที่ทำการมาอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบันเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2527 มีขอบเขตรับผิดชอบจำนวน 20 อำเภอของจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วย อำเภอเมืองร้อยเอ็ดอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอจังหาร อำเภोजครพัตตรพิมาน อำเภอธวัชบุรี อำเภอปทุมรัตน์ อำเภออำเภพนมไพร อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพนทราย อำเภอโพนทอง อำเภอเมยวดี อำเภอเมืองสรวง อำเภอศรีสมเด็จ อำเภอสว่างภูมิ อำเภอเสลภูมิ อำเภอหนองพอก อำเภออาจสามารถ อำเภอเชียงขวัญ อำเภอทุ่งเขาหลวงและอำเภอหนองฮี รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 8,299.46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,187,156 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.1 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.3.2 การแบ่งส่วนราชการ

การแบ่งการบริหารราชการภายใน เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คล่องตัว และลดขั้นตอนในการปฏิบัติราชการ จึงได้มีการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ ให้มีความชัดเจนเหมาะสมในการปฏิบัติราชการ การสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ ควบคุม กำกับดูแล และดำเนินการอื่นใดตามกฎหมายระเบียบ ตามคำสั่ง กรมชลประทาน ที่ 123/52 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2552 แบ่งงานตามความรับผิดชอบ ออกเป็น 1 งาน 9 ฝ่าย ประกอบด้วย

1) งานบริหารทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมงานด้านธุรการ การเงินและบัญชี การเจ้าหน้าที่ และพัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ การรักษาความปลอดภัยอาคารและรักษาบริเวณโครงการ รวมทั้งติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งงานด้านประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงานชลประทาน และกิจการของโครงการต่าง ๆ ในงานของกรมชลประทาน ให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้รับทราบ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2) ฝ่ายวิศวกรรม มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนงานวิศวกรรม การวางแผนงานและควบคุมงบประมาณของโครงการ พิจารณางานด้านพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก โครงการตามแผนพัฒนาจังหวัด โครงการตามพระราชดำริ โครงการขนาดกลาง โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและโครงการพิเศษอื่น ๆ สํารวจ และออกแบบเพื่อประกอบการพิจารณาโครงการเบื้องต้น เก็บรวบรวมรายละเอียดข้อมูลและจัดทำรายงาน สภาพด้านวิศวกรรมของเขื่อน รวมทั้งรวบรวมสถิติข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ประเมินผล เพื่อจัดทำรายงานต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบเสนอสำนักชลประทาน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

3) ฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน จัดสรรน้ำ การส่งน้ำ การระบายน้ำ และการใช้น้ำเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด ดำเนินการเรื่องการใช้ที่ราชพัสดุในเขตโครงการต่าง ๆ รวมทั้งงานด้านเกษตรชลประทาน ติดต่อประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนปลูกพืช สํารวจเก็บสถิติผลผลิตด้านการเกษตรภายในเขตโครงการ ควบคุมงานปรับปรุงซ่อมแซมบำรุงรักษาโครงการ และดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ รวมทั้งการจัดฝึกอบรมและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรให้รู้จักการใช้น้ำชลประทานอย่างถูกวิธี ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

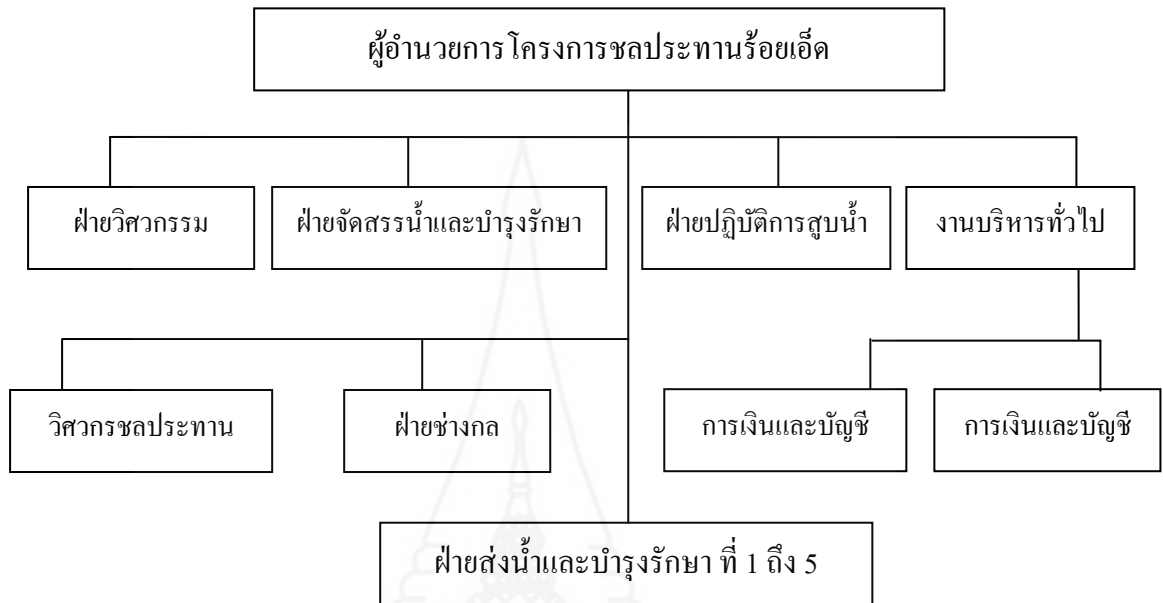
4) ฝ่ายช่างกล มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลรักษายานพาหนะ เครื่องจักรกล และเครื่องใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ รวมทั้งการซ่อมแซมบำรุงรักษา เครื่องกวนบานระบาย อุปกรณ์ไฟฟ้า ประปา และเครื่องมือกลอื่น ๆ ในเขตโครงการต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

5) ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษา ที่ 1-5 มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแล การส่งน้ำ และบำรุงรักษา โครงการขนาดเล็ก โครงการขนาดกลาง โครงการตามพระราชดำริ โครงการพิเศษ วางแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำต่าง ๆ ที่อยู่นอกเขตโครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษา ประสานงานกับอำเภอและเกษตรกรในการพิจารณาแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวกับงานส่งน้ำให้แก่ พื้นที่เพาะปลูก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จัดฝึกอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการใช้น้ำอย่าง ถูกวิธี ควบคุมงานก่อสร้างปรับปรุงซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารชลประทาน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

6) ฝ่ายปฏิบัติการสูบน้ำ มีหน้าที่และรับผิดชอบพิจารณาความเหมาะสม วางแผนบริการในการจัดตั้งและก่อสร้าง โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและขยายพื้นที่ของ โครงการเดิม รวมถึงการวางแผน ควบคุมบริการเครื่องสูบน้ำเคลื่อนที่เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและชุมชนเมืองเมื่อ มีภัยแล้งและน้ำท่วม ส่งเสริมและสนับสนุนด้านเทคนิค วิชาการในการพัฒนาซ่อมแซม บำรุงรักษา เครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมอุปกรณ์ระบบไฟฟ้า และระบบส่งน้ำ รวมทั้งอาคารประกอบให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประสานรวบรวมแผนการเพาะปลูกพืช เก็บสถิติข้อมูล น้ำฝน น้ำท่า น้ำชลประทาน พื้นที่เพาะปลูก ตลอดจนผลผลิตด้านการเกษตร ทั้งให้คำแนะนำการคิด คำนวณค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการสูบน้ำเพื่อการเกษตร การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ สหกรณ์ผู้ใช้น้ำ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

โครงสร้างองค์กรโครงการชลประทานร้อยเอ็ด

ภาพที่ 2.4 แสดงโครงสร้างองค์กร

ที่มา: รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2555

4.3.3 พันธกิจหรือหน้าที่ตามกฎหมายของโครงการชลประทานร้อยเอ็ด

คำสั่ง กรมชลประทาน ที่ 123/52 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2552 กำหนดให้โครงการชลประทานร้อยเอ็ด มีหน้าที่รับผิดชอบวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการส่งน้ำ และบำรุงรักษาของโครงการพิเศษที่ได้รับมอบหมาย ควบคุมและบริหารงานทั่วไป ด้านพัสดุ ครุภัณฑ์ งานธุรการและงานบัญชีการเงิน ควบคุมดำเนินงานของกรมชลประทานภายในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ติดต่อประสานงานกับส่วนราชการอื่น ๆ เพื่อเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ส่งเสริมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ การเกิดอุทกภัย รวมทั้งติดตั้งเครื่องสูบน้ำขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าควบคุม ให้คำแนะนำในการใช้เครื่องสูบน้ำ บำรุงรักษาเครื่องสูบน้ำ และระบบส่งน้ำ ตลอดจนการวางแผนงานส่งน้ำและบำรุงรักษาและระบายน้ำ จัดทำสถิติข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำท่า น้ำฝนและปริมาณน้ำที่ส่งเข้าพื้นที่โครงการชลประทานขนาดเล็ก โครงการศูนย์บริการเกษตรกรเคลื่อนที่ โครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ โครงการพิเศษอื่น ๆ

ประกอบด้วย โครงการตามพระราชดำริ โครงการขนาดกลาง โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและงานก่อสร้างอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย รวมทั้งปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

ตารางที่ 2.2 แสดงแนวทางและวิธีการให้ผู้รับบริการของโครงการชลประทานร้อยเอ็ด

ผู้รับบริการ	แนวทาง/วิธีการให้บริการ
1. ผู้ใช้น้ำ	โครงการชลประทานร้อยเอ็ด มีวิธีการในการให้บริการ ดังนี้
1.1 ภาคเกษตรกรรม	1. ประเมินวิเคราะห์น้ำต้นทุน เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการน้ำ ให้แก่กิจกรรมต่างๆ ได้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก
1.2 ภาคอุปโภค บริโภค	2. สำรวจความต้องการใช้น้ำของพืชกิจกรรมต่างๆ เช่น การเพาะปลูก อุปโภค-บริโภค อุตสาหกรรม การรักษาระบบนิเวศท้ายน้ำ
1.3 ภาคอุตสาหกรรม	3. ประชุมชี้แจงแผนการส่งน้ำและแผนการปลูกพืช เพื่อกำหนดรูปแบบ ข้อตกลง ช่วงเวลาบำรุงรักษาคลอง กำหนดระยะเวลาเริ่มต้น-สิ้นสุดการส่งน้ำ โดยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholder)
	4. จัดทำแผนการจัดสรรน้ำ เพื่อให้ปริมาณน้ำ มีพอเพียง โดยผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ
	5. จัดสรรน้ำตามแผนการส่งน้ำและแผนการปลูกพืช ที่กำหนด
	6. ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการน้ำ ร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อควบคุมการส่งน้ำ/จัดการน้ำ รวมถึงตรวจสอบความพร้อมของเครื่องจักร เครื่องมือ และอาคารชลประทาน
	7. วิเคราะห์และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน ผลผลิต ประสิทธิภาพการส่งน้ำ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ปัญหาในการบริหารจัดการน้ำ เมื่อสิ้นสุดฤดูกาล เพื่อเก็บเป็นข้อมูล ในการวางแผนการบริหารจัดการน้ำในฤดูกาลต่อไป

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้รับบริการ	แนวทาง/วิธีการให้บริการ
2. ผู้ได้รับผลกระทบจากน้ำ	2.1 แนวทางและวิธีการในการบรรเทาภัยจากน้ำ
2.1 ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม และน้ำแล้ง	2.1.1 มาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> · การจัดทำและปรับปรุงเกณฑ์การจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำ โดยใช้ Rule Curve · บริหารจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลางให้มีประสิทธิภาพ · กรณีบรรเทาอุทกภัย <ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีการติดตามระบบพยากรณ์และเตือนภัย จากกรมอุตุนิยมวิทยาสุนัขอุทกวิทยา ข้อมูลระบบโทรมาตรที่โครงการฯ ลำปางและเขื่อนอุบลรัตน์ การจัดตั้งศูนย์วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์น้ำ เพื่อวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์น้ำที่มีผลกระทบต่อจังหวัด · กรณีภัยแล้ง <ul style="list-style-type: none"> - แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ประสานควบคุม และจัดการน้ำ - ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ใช้น้ำอย่างประหยัด - ปัญหาเร่งด่วน โดยการใช้เครื่องสูบน้ำและรถบรรทุกน้ำแจกจ่ายยังหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้ง บริเวณใกล้เคียงที่ทำการ
2.2 ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้าง	2.1.2 มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง ได้แก่ การศึกษาความเหมาะสมและจัดทำแผนพัฒนาแหล่งน้ำ ให้สามารถบรรเทาภัยทั้งอุทกภัยและภัยแล้ง เช่น <ul style="list-style-type: none"> · การจัดทำโครงการแก้มลิง · การขุดลอกคลองระบายน้ำ ขุดช่องลัด/ทางผันน้ำ และขยายลำน้ำเพิ่มช่องทางระบายน้ำ รวมถึงการซ่อมแซมและปรับปรุงคันกั้นน้ำประตูลดน้ำ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ · การติดตั้งสถานีสูบน้ำและระบบระบายน้ำ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปราโมทย์ ไม้กลัดและคณะ (2540) ศึกษาสถานภาพ ในด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นการศึกษา เพื่อประมวลสถานภาพและผลงานการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ ของประเทศที่ดำเนินการมาแล้ว จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น นำประเด็นสำคัญที่ได้มา วิเคราะห์เป็นข้อสรุปเสนอแนวทางเลือกให้เป็นรูปธรรมต่อไป ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จากหน่วยงานต่างๆ สถาบันการศึกษา บริษัทและองค์กร เอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่าสามารถจำแนกประเด็นหรือหัวข้อศึกษาวิจัยอยู่ใน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลน และกลุ่ม การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ในทั้งสองกลุ่มนั้น จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในบางเรื่องจะต้องอาศัยอีกเรื่องหนึ่งเป็นข้อมูล ในแต่ละเรื่องต่างมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ขึ้นอยู่กับจะให้มีความละเอียดลึกซึ้ง ไปถึงระดับใด และครอบคลุมพื้นที่ที่มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาพื้นที่จากขอบเขตลุ่มน้ำเป็นหลัก

มิ่งสรรพ ขาวสะอาดและคณะ (2544) ศึกษาแนวนโยบายการจัดการน้ำสำหรับประเทศไทย พบว่า (1) สถานการณ์ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งจะยังคงเป็นอยู่ตลอด 20 ปีข้างหน้าและจะถึงตัวที่สุด ประมาณปลายทศวรรษนี้ ความต้องการน้ำเพื่อปลูกข้าวใน 20 ปีข้างหน้าจะยังคงสูงกว่าศักยภาพ ทางด้านอุปทานค่อนข้างมาก เพราะความมีจำกัดและหายากได้เกิดขึ้นแล้ว (2) ลักษณะความต้องการ น้ำจะกว้างไกลตามราคาข้าวในตลาดโลก (3) ประสิทธิภาพในการใช้น้ำของชาวนาแตกต่างกันมาก ภายในลุ่มน้ำเดียวกัน และผลตอบแทนต่อหน่วยของน้ำในเขตเจ้าพระยาตอนล่างต่ำกว่าผลตอบแทน ต่อหน่วยของน้ำในเขตของโครงการอื่นๆ ในลุ่มน้ำเดียวกันและในลุ่มน้ำแม่กลองเป็นอันมาก การ จัดการน้ำระหว่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยยังล้าหลังประเทศอื่นในลุ่มแม่น้ำโขง ด้านการจัดการ น้ำจากแง่มุมทางกฎหมายและเครื่องมือการบริหารอุปสงค์ต่างๆ ที่สถานการณ์ด้านน้ำของไทยจัดว่า ขาดแคลนกว่าประเทศเพื่อนบ้านในลุ่มแม่น้ำโขงปัญหาการเพิ่มการกักเก็บน้ำ พบว่า ปัญหาการชดเชย ราษฎรเกิดจากมาตรฐานการชดเชยที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการขาดการศึกษาด้านผลกระทบ ต่อสังคมที่สมบูรณ์เพียงพอ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ยังขาดข้อมูลพื้นฐานด้านระบบนิเวศที่ จำเป็นสำหรับการประเมินมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติเพื่อที่จะนำมาศึกษาผลกระทบให้สมบูรณ์แบบ นอกจากนี้ ระบบการตรวจทานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อมยังไม่ได้รับความสนใจ และการสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณอย่างเพียงพอ ทางเลือกหลัก ในการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ มี 2 วิธี คือ หนึ่งการตั้งราคาน้ำที่อาจเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการใช้น้ำ แต่มีจุดอ่อนในด้านความเป็นธรรม และสองการให้สิทธิแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งจะมีความเป็นธรรมมากกว่า และสามารถปรับให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อสถานการณ์เหมาะสม

ณัฐธา หังสพฤกษ์ และคณะ (2544) ศึกษาเพื่อกำหนดเขตวิกฤตสำหรับการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำป่าสัก โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดพื้นที่วิกฤตในลุ่มน้ำ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ สภาพภูมิอากาศ อุทกวิทยาในพื้นที่ คุณภาพน้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะทางกายภาพของที่ดิน การกร่อนดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน แหล่งศิลปกรรมและแหล่งท่องเที่ยว การสาธารณสุขและคุณภาพชีวิต ระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น พบว่า (พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง) ระดับสูงมาก, สูง, ปานกลาง, ต่ำและต่ำมาก ในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักมีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 16.39, 63.98, 1.83, 1.18 และ 16.61 ตามลำดับ ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด โดยจังหวัดที่มีพื้นที่วิกฤตน้ำมากที่สุดคือ จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสัก ในกรณีก่อนหรือไม่มีเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ พบว่าเขตวิกฤตในระดับสูงมาก สูง ปานกลาง น้อยและน้อยมาก มีพื้นที่รวมในแต่ละระดับเขตวิกฤต คิดเป็นร้อยละ 54.32, 0.10, 0.04, 8.08 และ 37.45 ตามลำดับ พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมมีกรณีก่อนมีเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ หรือกรณีมีเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์แล้ว พื้นที่ตอนบนและตอนกลางของลุ่มน้ำป่าสักก็ยังคงเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมโดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำป่าสัก ส่วนพื้นที่ตอนล่างของลุ่มน้ำป่าสักเป็นพื้นที่เขตวิกฤตต่อการเกิดอุทกภัย ที่มีระดับความวิกฤตต่ำมาก เนื่องจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์สามารถควบคุมระดับน้ำได้ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีความวิกฤตลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ตอนบนและตอนกลางของลุ่มน้ำป่าสัก

วิระพล แต่สมบัติ และคณะ (2545) ศึกษาการพัฒนาองค์การจัดการน้ำ-กรณีศึกษา ลุ่มน้ำบางปะกงเพื่อพัฒนาการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ การวิเคราะห์บัญชีน้ำ การวิเคราะห์เศรษฐกิจ-สังคม และการวิเคราะห์องค์กร พบว่า การวิเคราะห์บัญชีน้ำแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันในลุ่มน้ำ ซึ่งหากมองในภาพรวมทั้งปี น้ำยังคงเพียงพอต่อความต้องการ แต่สถานการณ์ดังกล่าวอาจเปลี่ยนไปในอนาคต เช่น ในกรณีที่เพิ่มการใช้น้ำชลประทานของอ้อย และการเพิ่มการผันน้ำลงสู่กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังพบว่าลุ่มน้ำมีประสิทธิภาพการใช้น้ำมากถึงร้อยละ 90 การวิเคราะห์เศรษฐกิจ-สังคมและการประเมินสมรรถนะการชลประทานแสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้รับน้ำชลประทานมีต่อการจัดการน้ำในลุ่มน้ำ เกษตรกรทั่วไปจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและกระบวนการตัดสินใจการวิเคราะห์องค์กร แสดงให้เห็นถึงการก้าวอย่างเชิงบวกเพื่อเข้าสู่การจัดการลุ่มน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตระหนักถึงความต้องการ

ในการจัดตั้งองค์กรจัดการน้ำในระดับลุ่มน้ำ ขององค์กรเกษตรกร เพื่อเป็นตัวแทนของเกษตรกร ในการประสานงานการจัดการทรัพยากรน้ำที่ดีขึ้น ระหว่างตัวแทนจากหลายๆ ส่วน

กฤษณะ เอี่ยมสะอาด (2550) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษาตำบลหนองกลับ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่าความต้องการและข้อเสนอ แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำที่ผ่านความเห็นชอบจากประชาชนมีดังนี้

1. ต้องการระบบชลประทาน โดยเฉพาะระบบคลองส่งน้ำ ที่สามารถกระจายน้ำเข้าไป ในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง
2. ต้องการแหล่งน้ำตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเฉพาะการขุดสระเก็บน้ำที่จะทำให้ มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกตลอดปี
3. ต้องการขุดลอกคลอง หนอง บึงธรรมชาติ ให้มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นความต้องการของเกษตรกรที่ปลูกกล้วยไข่ ยาสูบ แตงโมและข้าวโพด
4. ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกร มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาแหล่งน้ำของตนเองจะก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายประการ และทำให้การดำเนินงานด้านเกษตรกรรมของชุมชน เป็นไปอย่างมีระบบและมีเป้าหมาย สร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ใช้น้ำโดยรวม

ผลการตรวจสอบแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อรับฟังความคิดเห็น พบว่า ประชาชนให้ความสนใจและมีมติเห็นชอบกับแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ดังกล่าวไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นเอกฉันท์

ศศิประภา แถวถาคำ (2552) ศึกษาการใช้ระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุน การตัดสินใจการพัฒนาแหล่งน้ำที่ชุมชนมีส่วนร่วมในลุ่มน้ำย่อยแม่ชะนา ลุ่มน้ำแม่ทา จังหวัด ลำพูนพบว่าฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ถูกพัฒนาขึ้นประกอบด้วย ขอบเขตและพื้นที่ลุ่มน้ำ ข้อมูลพื้นฐาน (ได้แก่ เขตการปกครอง ตำแหน่งหมู่บ้าน และเส้นทางการคมนาคม) กลุ่มชุดดิน ธรณีวิทยา สภาพภูมิประเทศ (ได้แก่ความลาดชัน ระดับความสูง ทิศทางลาด ภูมิประเทศแบบแสงเงา พื้นที่ ลุ่มน้ำแบบ 3 มิติ) อุทกวิทยา (ได้แก่ เส้นทางการน้ำ แหล่งน้ำ ตำแหน่งฝาย ปริมาณน้ำเฉลี่ย และ ปริมาณตะกอน) การใช้ประโยชน์ที่ดิน และภูมิอากาศ (เช่น อุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณฝน) ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่เหล่านี้ถูกพัฒนาขึ้นและใช้ประโยชน์เพื่ออธิบายและแสดงลักษณะทางกายภาพ และทรัพยากรที่ดินและใช้เป็นปัจจัยในการประเมินคุณภาพที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยแม่ชะนา

ผลการประเมินความเหมาะสมที่ดินสำหรับการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำย่อย แม่ชะนา สามารถจำแนกความเหมาะสมของพื้นที่ออกได้เป็น 4 ระดับคือเหมาะสมมาก เหมาะสม ปานกลาง เหมาะสมน้อยและไม่มีความเหมาะสม คิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 0.60, 1.86, 0.46, และ 97.26 ตามลำดับ โดยผลการประเมินความเหมาะสมที่ดิน มีความสอดคล้องอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับ

พื้นที่ภาคสนาม และได้นำสารสนเทศที่พัฒนาและวิเคราะห์ผลได้นี้คืนสู่ชุมชนลุ่มน้ำย่อยแม่จะนาคนาด เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในแนวทางในการสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งน้ำต่อไป

สุนต์ทิพย์ ศรีสน (2539) ศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในจังหวัดระยอง พบว่าในส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้รวมและผลผลิตต่อไร่ของครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น สำหรับผลกระทบด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีด้านการผลิต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อมีแหล่งน้ำขนาดเล็กเข้าไปในหมู่บ้าน ในส่วนของทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำอยู่ในระดับต่ำ

ชัยพันธ์ ประภาสวัต (2547) รายงานการศึกษาฟื้นฟูและจัดการลุ่มน้ำแม่ตาช้างตามแนวทางพลวัตของการจัดการทรัพยากรของชุมชน 3 แนวทาง คือ 1.) ความเป็นชุมชน, 2.) มโนทัศน์ว่าด้วยเรื่องสิทธิ, และ 3.) มโนทัศน์ว่าด้วยการจัดการลุ่มน้ำโดยองค์กรชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชาวบ้านได้ประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันของระบบเหมืองฝาย ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำ โดยต้องการให้ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ จากที่เคยเป็นสาธารณสมบัติและเป็นทรัพยากรที่เปิดเสรี ให้กลายเป็นทรัพยากรน้ำร่วมกันของชุมชน ที่เน้นหลักการแบ่งปันและเป็นธรรม

นอกจากนั้นได้มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ท้องถิ่น โดยเฉพาะทางด้านพิธีกรรม มาผสมผสานเข้ากับการจัดการทรัพยากรตามจารีตประเพณีของชุมชน เปิดโอกาสให้กลุ่มสถานประกอบการส่งตัวแทนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการฯ ให้กับองค์กรชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำกับกลุ่มสถานประกอบการ โดยการใช้กระบวนการร่างกติกาการใช้น้ำร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ใช้ประโยชน์ในลุ่มน้ำเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือ รวมทั้งกำหนดขอบเขตลุ่มน้ำทางกายภาพเพื่อการบริหารจัดการควรจัดแบ่งตามขอบเขตของกลุ่มน้ำสาขาของกลุ่มน้ำหลัก คือ ปิง วัง ยม น่าน กก และอิง เข้ามาเป็นคณะกรรมการกำกับดูแลควรเป็นตัวแทนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่จริง

เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์และคณะ (2544) รายงานการศึกษาความเป็นไปได้ของการแปรสภาพการบริหารทรัพยากรน้ำให้เป็น พบว่า ความเป็นไปได้ในการแปรสภาพฯ คือ บริษัทวางแผน ออกแบบ ก่อสร้าง และบำรุงรักษาโครงการชลประทานขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ส่วนการส่งน้ำนั้นเป็นไปได้อย่างมากที่สุดในโครงการขนาดกลาง องค์กรผู้ใช้น้ำนั้น พบว่ามีความเป็นไปได้

มากที่สุดในการวางแผน ออกแบบ บำรุงรักษา ระบบชลประทานในแปลงนา: คันและคูน้ำในโครงการขนาดกลาง (สหกรณ์ผู้ใช้น้ำชลประทาน) ขนาดเล็ก (สมาคมผู้ใช้น้ำชลประทาน) บ่อบาดาล (กลุ่มผู้ใช้น้ำและกลุ่มบริหารการใช้น้ำ) การส่งน้ำมีความเป็นไปได้มากที่สุดที่สมาคมผู้ใช้น้ำและสหกรณ์ผู้ใช้น้ำทำการส่งน้ำในโครงการขนาดใหญ่/กลาง (ระดับแปลงนา) และเล็ก ระบบสูบน้ำโดยใช้พลังงานไฟฟ้าและโครงการระบบท่อ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่จะสามารถทำการวางแผน ออกแบบ ก่อสร้างและบำรุงรักษาระบบชลประทานขนาดเล็ก งานสูบน้ำที่ช่วยเหลือชาวนาชาวสวน บ่อบาดาล ระบบสูบน้ำโดยการใช้พลังงานไฟฟ้า และ โครงการระบบท่อ และ โครงการขุดลอกหนองน้ำ และคลองธรรมชาติ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และเทศบาลมีความเป็นไปได้มากที่สุดในการวางแผน ออกแบบ และก่อสร้าง ในโครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ การบำรุงรักษานั้นมีความเป็นไปได้มากที่สุดที่จะให้ อบต. และ อบจ. ดำเนินการในโครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ งานสูบน้ำช่วยเหลือชาวนาชาวสวน งานสูบน้ำโดยใช้พลังงานไฟฟ้า โครงการระบบท่อ เทศบาลนั้นมีความเป็นไปได้มากที่สุดในการบำรุงรักษาในโครงการขุดลอกคลองน้ำและคลองธรรมชาติ รูปแบบการแปรสภาพฯ ที่มีความเป็นไปได้ทั้งในด้านวิศวกรรม บริหาร กฎหมาย สังคม และการเงิน ได้แก่การให้ภาคเอกชนบริหารจัดการและดูแลบำรุงรักษา สัญญาการบริหาร จ้างเหมา เก็บค่าบริการ การถ่ายโอนการบริหารชลประทาน การอนุญาต รูปแบบที่กำหนดโดยกฎหมาย และรูปแบบที่กำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรีเพื่อให้การแปรสภาพฯ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จึงเสนอแนะเชิงนโยบายให้มีการปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อระบุสิทธิของผู้ใช้น้ำ กำหนดนโยบายและแผนแม่บทให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ถ่ายโอนงานบริการสาธารณะประเภทนี้อย่างสมบูรณ์และครบวงจรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรประชาสังคมเป็นผู้เสนอพิจารณาบริหารงบประมาณ บริหารจัดการโดยการดูแลบำรุงรักษาภายใต้การกำกับดูแลของกรมชลประทาน

ชูชีพ พิพัฒนศิริและคณะ (2543) ศึกษาการบริหารจัดเก็บค่าน้ำ เพื่อ (1) วิเคราะห์และกำหนดอัตราค่าชลประทาน ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ แยกตามประเภทภาคการใช้น้ำ (2) วิธีการและแบบแผนการจัดเก็บค่าชลประทานภายใต้กรอบของกฎหมาย หลักเกณฑ์และระเบียบการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (3) สร้างระเบียบการบริหารเงินทุนที่จัดเก็บค่าชลประทานมาได้ และ (4) เปรียบเทียบผลการวิจัยและประสบการณ์การจัดเก็บค่าชลประทานของประเทศต่างๆ โครงการชลประทานจำนวน 12 โครงการ กระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ พบว่า พบบ.การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 มีการจัดเก็บเฉพาะกับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรเท่านั้น ผู้ใช้น้ำที่ต้องการใช้น้ำจากแหล่งน้ำของกรมชลประทานในอนาคต ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานตาม

ความสามารถที่จะจ่ายได้ ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นด้วยกับการจัดเก็บค่าชลประทานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน/ประชาชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีความเป็นไปได้ที่จะเก็บค่าชลประทานต่อพื้นที่เพาะปลูกในภาคการเกษตร อัตราค่าชลประทานต้องคุ้มกับต้นทุนในการดำเนินการและบำรุงรักษาระบบจัดหาและส่งน้ำชลประทาน

สงวน ปัทมธรรมกุลและคณะ (2544) รายงานบทเรียนจากประสบการณ์การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำของประเทศไทยจำนวน 12 ลุ่มน้ำ โดยองค์กรต่างๆ ของรัฐ สถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน ในแนวทางการบริหารจัดการในอนาคต ซึ่งควรจะเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยรวม โดยมีหน่วยงานแกนคือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ดำเนินการแต่งตั้ง สนับสนุน ส่งเสริมคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง รวมทั้ง สนับสนุนส่งเสริมการจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ ในลุ่มน้ำขนาดเล็กที่มีความพร้อม ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยตนเอง ให้ครอบคลุมด้าน องค์กรสำหรับการบริหารจัดการ กฎหมาย ระบบข้อมูล การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และ เครื่องมือทางวิศวกรรมสนับสนุนการบริหารจัดการต่างๆ

เกื้อกูล มานะสัมพันธ์สกุล (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชี้วัดความพร้อมของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก พบว่าการตัดสินใจคัดเลือกโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบรรจุเข้าแผนงานก่อสร้างเป็นเรื่องที่อยากและเป็นปัญหาสำคัญที่พบเสมอในงานก่อสร้างของกรมชลประทาน เนื่องจากในการพิจารณาคัดเลือกโครงการมีปัจจัยต่างๆเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากและทุกปัจจัยต่าง ๆ มีความสำคัญและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จะเห็นว่าปัจจัยด้านวิศวกรรมมีความสำคัญมากที่สุดเท่ากับ 0.348 รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านสังคมการเมือง ปัจจัยด้านเกษตรกรรม และปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์ โดยมีระดับความสำคัญเท่ากับ 0.259 0.247 0.146 ตามลำดับ ทำให้ทราบถึงระดับความสำคัญและความสัมพันธ์ของทุกปัจจัยในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือสำหรับชี้วัดความพร้อมของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเลือกโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กบรรจุเข้าแผนงานก่อสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถาวร ติรุณ (2545) ได้ศึกษา ความคิดเห็นต่อการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของกรมการรังการบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน ด้านการจัดสรรงบประมาณและ ด้านการประเมินติดตามผลงาน

จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้าร่วมกิจกรรมประชาคมหมู่บ้าน ตลอดจนการจัดประชุมสัญจรในแต่ละชุมชน คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนทั้งในด้านการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การติดตามดำเนินงาน โครงการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการเขียนสรุปผลการดำเนินโครงการเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม และควรจัดอบรมให้กับกรรมการบริหารในเรื่องการวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การจัดสรรงบประมาณ และการติดตามประเมินผลโครงการ ตลอดจนหลักสูตรการเป็นนักวิจัยชุมชน เพื่อให้กรรมการบริหารมีความรู้ ทักษะในการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การเก็บข้อมูลสภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชน สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 125 คน และเกษตรกรที่เป็นตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 15,936 ครัวเรือนหรือ 15,936 คน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด จำนวน 125 คน และเกษตรกร ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973: 725) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

$$n = N/(1+Ne^2)$$

โดยที่ e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = 15936/(1+15936*.05^2)$$

$$n = 390 \text{ คน}$$

จะได้จำนวนตัวอย่าง 390 คน ซึ่งเมื่อรวมผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 125 คน จะเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 515 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ชุด

ชุดที่ 1 สอบถามผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ ลักษณะคำถามแบบปลายปิด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ ลักษณะคำถามแบบปลายปิด

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

ชุดที่ 2 สอบถามเกษตรกรผู้ใช้น้ำ มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ลักษณะคำถามแบบปลายปิด

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

3. การควบคุมคุณภาพแบบสอบถาม

3.1 การหาค่าความเที่ยง (Validity)

การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้ศึกษานำแบบสอบถามทั้งหมดเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความชัดเจนและถูกต้องของเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

1. นายภูเบศ ฝอยทอง ตำแหน่ง นายช่างชลประทานอาวุโส ปฏิบัติงานที่โครงการชลประทานร้อยเอ็ด การศึกษาสูงสุด รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ

2. นายสุรสิทธิ์ ชีรชนวัฒน์ ตำแหน่ง นายช่างชลประทานชำนาญงาน ปฏิบัติงานที่โครงการชลประทานร้อยเอ็ด การศึกษาสูงสุด รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์

3. นายพิชัย ชีรชนวัฒน์ ตำแหน่ง นายช่างชลประทานชำนาญงาน ปฏิบัติงานที่โครงการชลประทานร้อยเอ็ด การศึกษาสูงสุด รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ

4. นางสาวเปรมฤดี เสรีรัฐวิชา ข้าราชการบำนาญ การศึกษาสูงสุด

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โดยคำนวณค่าความเที่ยง (Validity) ได้เท่ากับ 0.803 ซึ่งมีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 1.00 แปลผลว่าแบบสอบถามนั้นตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 การคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้ศึกษาวิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 ชุด และเกษตรกรผู้ใช้น้ำ จำนวน 30 ชุดรวม 60 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่นอกขอบเขตพื้นที่การศึกษาและคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยค่าที่ได้ของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่ากับ 0.9936 และค่าที่ได้ของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเท่ากับ 0.8152

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1.1 ทำการสุ่มตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้ใช้น้ำที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ชนิดการสุ่มตัวอย่างไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบโควตา (Quota Sampling) ตามสัดส่วน และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดย ผู้ทำการศึกษาสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเอง และจัดเก็บได้ครบ 100 %

3.1.2 ผู้ทำการศึกษาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม

3.1.3 ผู้ทำศึกษานำแบบสอบถามมาแปลผลข้อมูลที่ได้ แล้วเตรียมไว้เพื่อบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

3.1.4 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การจัดทำข้อมูล

3.2.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล

3.2.2 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบสมบูรณ์แล้ว มารวบรวมไว้ในคอมพิวเตอร์

3.2.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ

3.2.4 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของข้อมูล ด้วยวิธีทางสถิติ Pearson Correlation Coefficient โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ทำการศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนการตอบแบบสอบถาม ตามวิธี Arbitrary Weighting Method และแปลงคะแนนโดยกำหนดอัตราภาค เท่ากับ 0.75 จากสูตร

อันตรภาคชั้น (Class Interval) = พิสัย

$$\text{จำนวนชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4 - 1}{4} = 0.75$$

การแปลผล ได้แบ่งช่วงออกเป็น 4 ช่วง โดยสามารถแบ่งช่วงคะแนนค่าเฉลี่ยแต่ละระดับชั้น ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.75	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.76 - 2.50	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.25	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	3.26 - 4.00	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

และผู้ทำศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 หาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ด้านข้อมูลทั่วไปปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 หาค่าเฉลี่ย (Average) การประเมินเกี่ยวกับการกำหนดแผนการพัฒนาการบริหารจัดการและประสิทธิภาพ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

4.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อดูการกระจายของข้อมูล

4.4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและประสิทธิภาพ โดยที่ ค่าของ r อยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 ถ้าหาก r มีค่าเท่ากับ 0

แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ ถ้าหากมีค่าน้อยกว่า 0 จะมีความสัมพันธ์ทางลบ ถ้ามีค่ามากกว่า 0 จะมีความสัมพันธ์ทางบวก ตัวแปรจะสัมพันธ์กันสูง ปานกลางหรือต่ำมีเกณฑ์ดังนี้

สัมพันธ์กันสูง $r \geq 0.8$ หรือ $r \leq -0.8$

สัมพันธ์กันปานกลาง $0.5 \leq r \leq 0.8$ หรือ $-0.8 \leq r \leq -0.5$

สัมพันธ์กันต่ำ $-0.5 \leq r \leq 0.5$

4.5 การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อดูความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่มคือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 125 รายและเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำนวน 390 รายในเขตตำบลเมืองบัว ตำบลกู่กาสิงห์ ตำบลทุ่งทอง อำเภอเกษตรวิสัย ตำบลทุ่งหลวง ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ทำศึกษานำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบและลงรหัสในแบบสอบถามทุกข้อและนำข้อมูลที่ลงรหัสไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการประมวลผลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัย ผลการศึกษานำเสนอ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากการสอบถามผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 1.2 ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้
- 1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยการบริหาร
- 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อม และปัจจัยการบริหารกับ

ประสิทธิผล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการสอบถามเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

- 2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2.2 ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตทุ่งกุลาร้องไห้

ร้องไห้

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผล

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากการสอบถามผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	56	44.8
หญิง	69	55.2
รวม	125	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 69 คนหรือร้อยละ 55.2 และเพศชาย 56 คนหรือร้อยละ 44.8

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า20	3	2.4
21-30	42	33.6
31-40	68	55.2
41-50	10	8.0
มากกว่า51	1	0.8
รวม	125	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปีร้อยละ 55.2 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21-30 ปี 42 คนหรือร้อยละ 33.6 อายุระหว่าง 41-50 ปี 68 คนหรือร้อยละ 8.0 อายุต่ำกว่า 20 ปี 3 คนหรือร้อยละ 2.4 อายุมากกว่า 51 ปี 1 คนหรือร้อยละ 0.8

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	10	8.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	22	17.6
ปริญญาตรี	79	63.2
สูงกว่าปริญญาตรี	14	11.2
รวม	125	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 79 คนหรือร้อยละ 63.2 รองลงมาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า 22 คนหรือร้อยละ 17.6 สูงกว่าระดับปริญญาตรี 14 คนหรือร้อยละ 11.2 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า 10 คนหรือร้อยละ 8.0

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอายุราชการ

อายุราชการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	60	48.0
6-10 ปี	50	40.0
11-15 ปี	6	4.8
16-20 ปี	9	7.2
มากกว่า 21 ปี	-	0
รวม	125	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปีมากที่สุด 60 คนหรือร้อยละ 48.0 รองลงมามีอายุราชการ 6-10 ปี 50 คนหรือร้อยละ 40.0 อายุราชการ 16-20 ปี 9 คนหรือร้อยละ 7.2 และมีอายุราชการ 11-15 ปี 6 คนหรือร้อยละ 4.8

1.2 ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ ประกอบด้วย

- 1) ด้านผลผลิตของโครงการ ใน 7 ประเด็น
- 2) ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ใน 7 ประเด็น

ตารางที่ 4.5 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ ดังนี้

ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขต พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
ด้านผลผลิตของโครงการ	2.94	0.75	มาก
ด้านผลลัพธ์ของโครงการ	3.08	0.70	มาก
รวมเฉลี่ย	3.01	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 โดยด้านผลลัพธ์ของโครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.08 และน้อยที่สุดคือด้านผลผลิตของโครงการเท่ากับ 2.94

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้
ด้านผลผลิตของโครงการรายชื่อ ดังนี้

ประสิทธิผลในการบริหารด้าน ผลผลิตของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				ค่า เฉลี่ย mean	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.จำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนา องกรมชลประทานเพียงพอกับความ ต้องการ	35 (28.0)	47 (37.6)	40 (32.0)	3 (2.4)	2.91	0.83	มาก
2.ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากโครงการ พัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน เพียงพอเพื่อความต้องการ	20 (16.0)	67 (53.6)	27 (21.6)	11 (8.8)	2.76	0.82	มาก
3.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานได้จัดการกับแหล่งน้ำ ธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม	27 (21.6)	69 (55.2)	26 (20.8)	3 (2.4)	2.96	0.72	มาก
4.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการเกิด อุทกภัยในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้	24 (19.2)	68 (54.4)	31 (24.8)	2 (1.6)	2.91	0.70	มาก
5.รูปแบบการพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานตรงกับความ ต้องการของชุมชน	31 (24.8)	64 (51.2)	26 (20.8)	4 (3.2)	2.97	0.76	มาก
6.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานสามารถแก้ไขปัญหา การขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วงได้	34 (27.2)	71 (56.8)	17 (13.6)	3 (2.4)	3.08	0.70	มาก
7.โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานสามารถแก้ไขปัญหา การขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งได้	32 (25.6)	67 (53.6)	22 (17.6)	4 (3.2)	3.01	0.75	มาก
ภาพรวมด้านผลผลิตของโครงการ					2.94	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตของโครงการ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วงได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์ของโครงการรายชื่อ ดังนี้

ประสิทธิผลในการบริหารด้าน ผลลัพธ์ของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				ค่า เฉลี่ย mean	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน SD	แปลผล
	4	3	2	1			
1.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานได้จัดการให้เหมาะสม กับพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้	29 (23.2)	71 (56.8)	24 (19.2)	1 (0.8)	3.02	0.67	มาก
2.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานสามารถลดพื้นที่การขาด แคลนน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้	41 (32.8)	63 (50.4)	21 (16.8)	0 (0.0)	3.16	0.68	มาก
3.การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทาน สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้	35 (28.0)	60 (48.0)	27 (21.6)	3 (2.4)	3.01	0.77	มาก
4.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่ากับ เงินงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ	29 (23.2)	68 (54.4)	26 (20.8)	2 (1.6)	2.99	0.71	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประสิทธิผลในการบริหารด้าน ผลลัพธ์ของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน SD	แปลผล
	4	3	2	1			
5.การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทาน ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของ เกษตรกรได้	43 (34.4)	54 (43.2)	25 (20.0)	3 (2.4)	3.09	0.79	มาก
6.การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทาน เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค	39 (31.2)	67 (53.6)	18 (14.4)	1 (0.8)	3.15	0.68	มาก
7.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานควรมีการดำเนินการ ต่อไป	40 (32.0)	67 (53.6)	18 (14.4)	0 (0.0)	3.17	0.66	มาก
ภาพรวมด้านผลลัพธ์ของโครงการ					3.08	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานควรมีการดำเนินการต่อไปค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่างบประมาณที่ใช้ดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยการบริหาร

1.3.1 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบไปด้วย

- (1) ด้านกายภาพ ใน 5 ประเด็น
- (2) ด้านเศรษฐกิจ ใน 5 ประเด็น
- (3) ด้านสังคม ใน 7 ประเด็น

1.3.2 ปัจจัยด้านการบริหาร ซึ่งประกอบไปด้วย

- (1) ด้านการวางแผนใน 5 ประเด็น
- (2) ด้านการดำเนินการใน 10 ประเด็น
- (3) ด้านการติดตามตรวจสอบ ใน 5 ประเด็น

ตารางที่ 4.8 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านการบริหาร ดังนี้

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านการบริหาร	ค่า	ส่วน	แปลผล
	เฉลี่ย mean	เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม			
ด้านกายภาพ	2.99	0.82	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	3.09	0.78	มาก
ด้านสังคม	3.12	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	3.06	0.77	มาก
ปัจจัยด้านการบริหาร			
ด้านการวางแผน	2.95	0.76	มาก
ด้านการดำเนินงาน	3.12	0.72	มาก
ด้านการติดตามและตรวจสอบ	2.88	0.82	มาก
รวมเฉลี่ย	2.98	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นด้านปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 โดยด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.12 รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจเท่ากับ 3.09 และน้อยที่สุดคือด้านกายภาพเท่ากับ 2.99 ค่าเฉลี่ยรวมของปัจจัยด้านการบริหารอยู่ในระดับมากเท่ากับ 2.98 โดยด้านการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.12 รองลงมาคือด้านการวางแผนเท่ากับ 2.95 และมีค่าน้อยที่สุดคือด้านการติดตามและตรวจสอบเท่ากับ 2.88

1.3.1 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ เป็นดังนี้

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.สภาพภูมิประเทศของทุ่งกุลา ร้องให้เหมาะสมแก่การพัฒนา แหล่งน้ำ	67 (53.6)	41 (32.8)	14 (11.2)	3 (2.4)	3.37	0.77	มากที่สุด
2.การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลผลต่อ การพัฒนาแหล่งน้ำ	50 (40.0)	58 (46.4)	15 (12.0)	2 (1.6)	3.24	0.72	มาก
3.ขอบเขตและขนาดพื้นที่ของทุ่ง กุลาร้องให้เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาแหล่งน้ำ	31 (24.8)	58 (46.4)	32 (25.8)	4 (3.2)	2.92	0.79	มาก
4.จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ ทุ่งกุลาร้องให้เพียงพอต่อความ ต้องการ	24 (19.2)	52 (41.6)	34 (27.2)	15 (12.0)	2.68	0.92	มาก
5.จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติ เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของทุ่งกุลา ร้องให้	26 (20.8)	56 (44.8)	28 (22.4)	15 (12.0)	2.74	0.92	มาก
ภาพรวมด้านกายภาพ					2.99	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านกายภาพในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สภาพภูมิประเทศของทุ่งกุลาร้องให้เหมาะสมแก่การพัฒนาแหล่งน้ำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องให้เพียงพอต่อความต้องการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมด้าน เศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.รายได้ของครัวเรือนมีผลต่อ การพัฒนาแหล่งน้ำ	34 (27.2)	56 (44.8)	28 (22.4)	7 (5.6)	2.93	0.84	มาก
2.ผลผลิตทางการเกษตรมีผลต่อ การพัฒนาแหล่งน้ำ	42 (33.6)	66 (52.8)	16 (12.8)	1 (0.8)	3.19	0.68	มาก
3.ความต้องการของตลาดมีผลต่อ การพัฒนาแหล่งน้ำ	48 (38.4)	49 (39.2)	26 (20.8)	2 (1.6)	3.14	0.80	มาก
4.ปริมาณแรงงานเกษตรในพื้นที่มี ผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ	30 (24.0)	70 (56.0)	23 (18.4)	2 (1.6)	3.02	0.70	มาก
5.การมีน้ำใช้ทำการเกษตรอย่าง เพียงพอส่งผลให้เศรษฐกิจของ ชุมชนดีขึ้น	61 (48.8)	32 (25.6)	27 (21.6)	5 (4.0)	3.19	0.91	มาก
ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ					3.09	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจำนวน 2 ข้อได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรมีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำและการมีน้ำใช้ทำการเกษตรอย่างเพียงพอส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ รายได้ของครัวเรือนมีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านสังคม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.การบุกรุกที่สาธารณะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ	60 (48.0)	51 (40.8)	14 (11.2)	0 (0.0)	3.36	0.67	มากที่สุด
2.ความคิดเห็นที่แตกต่างในชุมชนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ	32 (25.6)	69 (55.2)	20 (16.0)	4 (3.2)	3.03	0.73	มาก
3.การเมืองท้องถิ่นสามารถผลักดันให้การพัฒนาแหล่งน้ำสู่ความสำเร็จได้	43 (34.4)	59 (47.2)	18 (14.4)	5 (4.0)	3.12	0.79	มาก
4.การตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานมีความเหมาะสม	39 (31.1)	64 (51.2)	19 (15.2)	3 (2.4)	3.11	0.74	มาก
5.การมีกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำสามารถแก้ปัญหาความคิดเห็นที่แตกต่างกันในชุมชนได้	32 (25.6)	74 (59.2)	16 (12.8)	3 (2.4)	3.08	0.69	มาก
6.การพัฒนาแหล่งน้ำสามารถแก้ไขปัญหาทางสังคม เช่นการอพยพแรงงาน การว่างงานได้	46 (36.8)	53 (42.4)	26 (20.8)	0 (0.0)	3.16	0.74	มาก
7.จำนวนการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ	38 (30.4)	60 (48.0)	22 (17.6)	5 (4.0)	3.04	0.80	มาก
ภาพรวมด้านสังคม					3.12	0.73	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านสังคมในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การบุกรุกที่สาธารณะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความคิดเห็นที่แตกต่างในชุมชนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03

1.3.2 ปัจจัยด้านการบริหาร

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่อปัจจัยการบริหารด้านการวางแผน

ปัจจัยด้านการบริหารด้านการ วางแผน	ระดับความคิดเห็น				ค่า เฉลี่ย mean	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน พัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน	29 (23.2)	57 (45.6)	28 (22.4)	11 (8.8)	2.83	0.88	มาก
2.มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ประกอบการวางแผนพัฒนาแหล่ง น้ำของกรมชลประทาน	16 (12.8)	69 (55.2)	33 (26.4)	7 (5.6)	2.75	0.74	มาก
3.แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานเหมาะสมกับสภาพ พื้นที่	45 (36.0)	60 (48.0)	15 (12.0)	5 (4.0)	3.16	0.78	มาก
4.แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานเหมาะสมและตรงกับ ความต้องการของชุมชน	29 (23.2)	74 (59.2)	21 (16.8)	1 (0.8)	3.04	0.65	มาก
5.วัตถุประสงค์ในการวางแผน พัฒนาแหล่งน้ำถูกต้องเหมาะสม	29 (23.2)	74 (59.2)	21 (16.8)	1 (0.8)	3.04	0.65	มาก
ภาพรวมด้านการวางแผน					2.95	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารด้านการวางแผนในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมสภาพพื้นที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่อปัจจัยการบริหารด้านการดำเนินการ

ปัจจัยด้านการบริหารด้านการ ดำเนินการ	ระดับความคิดเห็น				ค่า เฉลี่ย mean	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมที่จะรับโอนภารกิจ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ	40 (32.0)	62 (49.6)	20 (16.0)	3 (2.4)	3.11	0.75	มาก
2.ควรมีการศึกษาด้านเทคโนโลยี เช่น มีการวิเคราะห์ประเมินปริมาณ น้ำ การกำหนดความต้องการใช้น้ำ ของพืช	34 (27.2)	70 (56.0)	21 (16.8)	0 (0.0)	3.10	0.65	มาก
3.ควรมีการศึกษาความเหมาะสมด้าน วิศวกรรม เช่น มีการวิเคราะห์ สภาพน้ำในแหล่งน้ำ รูปแบบของ โครงสร้าง	45 (36.0)	60 (48.0)	18 (14.4)	2 (1.6)	3.18	0.73	มาก
4.ควรมีการศึกษาผลกระทบเกี่ยวกับ สภาพภูมิประเทศ	42 (33.6)	70 (56.0)	12 (9.6)	1 (0.8)	3.22	0.64	มาก
5.มีความเหมาะสมในการศึกษา ผลกระทบเกี่ยวกับพันธุสัตว์น้ำ	48 (38.4)	54 (43.2)	17 (13.6)	6 (4.8)	3.15	0.83	มาก
6.โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตรงกับ ความต้องการของเกษตรกร	43 (34.4)	63 (50.4)	16 (12.8)	3 (2.4)	3.16	0.73	มาก
7.มีการประชาสัมพันธ์ในการ ดำเนินงานครอบคลุมเพียงพอ เหมาะสม	25 (20.0)	65 (52.0)	30 (24.0)	5 (4.0)	2.88	0.76	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ปัจจัยด้านการบริหารด้านการ ดำเนินการ	ระดับความคิดเห็น				ค่า เฉลี่ย mean	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
8.การกำหนดเขตชลประทานเพื่อ ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำให้ ประโยชน์แท้จริงกับเกษตรกร	43 (34.4)	60 (48.0)	20 (16.0)	2 (1.6)	3.15	0.74	มาก
9.การพัฒนาแหล่งน้ำสามารถ เปลี่ยนสภาพสังคมทำให้ความ เป็นอยู่ดีขึ้น	49 (39.2)	63 (50.4)	13 (10.4)	0 (0.0)	3.28	0.64	มากที่สุด
10.การขอใช้ที่ดินจากเอกชนเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ	39 (31.2)	58 (46.4)	24 (19.2)	4 (3.2)	3.05	0.79	มาก
ภาพรวมด้านการดำเนินการ					3.12	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารด้านการดำเนินการในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำสามารถเปลี่ยนสภาพสังคมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานครอบคลุมเพียงพอ เหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่อปัจจัยการบริหารด้านการติดตามและตรวจสอบ

ปัจจัยด้านการบริหารด้านการ ติดตามและตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.มีส่วนร่วมในการติดตามและ ตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทาน	24 (19.2)	50 (40.0)	38 (30.4)	13 (10.4)	2.68	0.90	มาก
2.ในการติดตามและตรวจสอบการ พัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน ทำได้สะดวก	28 (22.4)	65 (52.0)	24 (19.2)	8 (6.4)	2.90	0.81	มาก
3.มีการรับฟังความคิดเห็นของภาค ประชาชนในการติดตามและ ตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทาน	30 (24.0)	59 (47.2)	29 (23.2)	7 (5.6)	2.89	0.83	มาก
4.มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำ	34 (27.2)	59 (47.2)	29 (23.2)	3 (2.4)	2.99	0.77	มาก
5.ควรได้รับการติดตาม และ ตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกที่ เกี่ยวข้อง	31 (24.8)	59 (47.2)	32 (25.6)	3 (2.4)	2.95	0.79	มาก
ภาพรวมด้านการติดตามและ ตรวจสอบ					2.88	0.82	

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหาร
ด้านการติดตามและตรวจสอบ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่
มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
ได้แก่ มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 2.68

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผล

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามคือประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการทางสถิติ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองกลุ่ม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlative Coefficient) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($\alpha = 0.05$)

ตารางที่ 4.15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิต

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม	ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในด้านผลผลิตของโครงการ		
	r	Sig	ลำดับที่
ด้านกายภาพ	0.523	0.000 *	1
ด้านเศรษฐกิจ	0.323	0.000 *	3
ด้านสังคม	0.511	0.000 *	2

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิต พบ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r < 0.5$) ส่วน ปัจจัยด้านกายภาพมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

ตารางที่ 4.16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม	ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในด้านผลลัพธ์ของโครงการ		
	r	Sig	ลำดับที่
ด้านกายภาพ	0.382	0.000 *	2
ด้านเศรษฐกิจ	0.330	0.000 *	3
ด้านสังคม	0.589	0.000 *	1

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์ พบ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ โดยสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r < 0.5$) ส่วนปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร ปัจจัยการบริหาร ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินการ 3) ด้านการติดตามและตรวจสอบ ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามคือประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการทางสถิติ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองกลุ่ม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlative Coefficient) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Alpha = 0.05)

ตารางที่ 4.17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยการบริหารในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และการติดตามและตรวจสอบ กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำ ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิต

ปัจจัยการบริหาร	ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในด้านผลผลิตของโครงการ		
	r	Sig	ลำดับที่
ด้านการวางแผน	0.584	0.000 *	2
ด้านการดำเนินการ	0.549	0.000 *	3
ด้านการติดตามตรวจสอบ	0.662	0.000 *	1

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการและการติดตามและตรวจสอบกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงจากมากไปน้อยคือปัจจัยการบริหารในด้านการติดตามและตรวจสอบ การวางแผน และด้านการดำเนินการ โดยสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

ตารางที่ 4.18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยการบริหารในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และการติดตามและตรวจสอบ กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำ ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์

ปัจจัยการบริหาร	ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในด้านผลลัพธ์ของโครงการ		
	r	Sig	ลำดับที่
ด้านการวางแผน	0.480	0.000 *	2
ด้านการดำเนินการ	0.562	0.000 *	1
ด้านการติดตามและ ตรวจสอบ	0.337	0.000 *	3

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริการในด้านการวางแผนด้านการดำเนินการและการติดตามและตรวจสอบ กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านการวางแผนและปัจจัยด้านการติดตามและตรวจสอบ โดยสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r < 0.5$) ปัจจัยด้านการดำเนินการมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการสอบถามเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	227	58.2
หญิง	163	41.8
รวม	390	100.0

จากตาราง 4.19 พบว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นเพศชาย 227 รายหรือร้อยละ 58.2 และเพศหญิง 163 รายหรือร้อยละ 41.8

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	1	0.3
21 – 30 ปี	24	6.2
31 – 40 ปี	60	15.4
41 – 50 ปี	144	36.8
มากกว่า 51 ปี	161	41.3
รวม	390	100.0

จากตารางที่ 4.20 พบว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีอายุมากกว่า 51 ปีมากที่สุด 161 ราย หรือร้อยละ 41.3 รองลงมาคืออายุ 41 – 50 ปี 144 รายหรือร้อยละ 36.9 อายุ 31 - 40 ปี 60 รายหรือร้อยละ 15.4 อายุ 21 - 30 ปี 24 รายหรือร้อยละ 6.2 และมีอายุน้อยกว่า 20 ปี 1 รายหรือร้อยละ 0.3

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 4	173	44.3
ประถมศึกษาปีที่ 6	69	17.7
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	53	13.6
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	75	19.2
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	10	2.6
อื่นๆ	10	2.6
รวม	390	100.0

จากตารางที่ 4.21 พบว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีระดับการศึกษาสูงสุดคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด 173 คนหรือร้อยละ 44.4 รองลงมาคือชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 75 คน หรือร้อยละ 19.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 69 คนหรือร้อยละ 17.7 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า 53 คนหรือร้อยละ 13.2 ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า 10 คนหรือร้อยละ 2.6 และวุฒิกการศึกษาอื่นๆ 10 คนหรือร้อยละ 2.6

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี	58	14.9
50,000-100,000 บาท/ปี	144	36.9
100,001-150,000 บาท/ปี	45	11.5
150,001-200,000 บาท/ปี	48	12.3
มากกว่า 200,000 บาท/ปี	95	24.4
รวม	390	100.0

จากตารางที่ 4.22 พบว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีรายได้ 50,000-100,000 บาท/ปี มากที่สุด 144 คนหรือร้อยละ 36.9 รองลงมา มีรายได้มากกว่า 200,000 บาท/ปี 95 คนหรือร้อยละ 24.4 มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี 58 คนหรือ ร้อยละ 14.9 มีรายได้ 150,001-200,000 บาท/ปี 48 คนหรือร้อยละ 12.3 และมีรายได้ 100,001-150,000 บาท/ปี 45 คนหรือร้อยละ 11.5

ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามบทบาทหน้าที่ในชุมชน

บทบาทและหน้าที่ในชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
หัวหน้าครอบครัว	166	42.5
อาสาสมัครชุมชน	40	10.3
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	34	8.7
กำนัน	8	2.1
แม่บ้าน	108	27.7
สมาชิกในครอบครัว	25	6.4
อื่นๆ	9	2.3
รวม	390	100.0

จากตารางที่ 4.23 พบว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำมีบทบาทหน้าที่ในชุมชน โดยเป็นหัวหน้าครอบครัวมากที่สุด 166 คนหรือร้อยละ 42.6 รองลงมา เป็นแม่บ้าน 108 คนหรือร้อยละ 27.7 อาสาสมัครชุมชน 40 คนหรือร้อยละ 10.3 ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 34 คนหรือร้อยละ 8.7 และกำนัน 8 คนหรือร้อยละ 2.1

ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจำแนกตามโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

ชื่อโครงการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประตุน้ำกู่กาสิงห์	97	25.1
ระบบผันน้ำลำเสียวใหญ่ - ลำปลับปลา	95	24.5
แก้มลิงช่องแซพร้อมอาคารประกอบ	91	23.4
แก้มลิงลำเตาพร้อมอาคารประกอบ	38	9.8
ขุดขยายลำปลับปลา	69	17.2
รวม	390	100.0

จากตารางที่ 4.24 พบว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำได้รับประโยชน์จากโครงการประตุน้ำกู่กาสิงห์ 97 คนหรือร้อยละ 24.9 ได้รับประโยชน์จากโครงการระบบผันน้ำลำเสียวใหญ่ - ลำปลับปลา 95 คนหรือร้อยละ 24.4 ได้รับประโยชน์จากโครงการแก้มลิงช่องแซพร้อมอาคารประกอบ 91 คนหรือร้อยละ 23.3 ได้รับประโยชน์จากโครงการขุดขยายลำปลับปลา 69 คนหรือร้อยละ 17.0 และได้รับประโยชน์จากโครงการแก้มลิงลำเตาพร้อมอาคารประกอบ 38 คนหรือร้อยละ 9.7

2.2 ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตทุ่งกุลาร้องไห้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้คือ

2.2.1 ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้

ประกอบไปด้วย

- 1) ด้านผลผลิตของโครงการ ใน 7 ประเด็น
- 2) ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ใน 7 ประเด็น

ตารางที่ 4.25 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหาร
เพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้ ดังนี้

ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขต พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ค่า	ส่วน	แปลผล
	เฉลี่ย mean	เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	
ด้านผลผลิตของโครงการ	2.45	0.89	น้อย
ด้านผลลัพธ์ของโครงการ	2.63	0.87	มาก
รวมเฉลี่ย	2.54	0.88	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนา
แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 โดยด้านผลลัพธ์ของ
โครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.63 และน้อยที่สุดคือด้านผลผลิตของโครงการเท่ากับ 2.45

ตารางที่ 4.26 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผล
ในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิต
ของโครงการรายชื่อ ดังนี้

ประสิทธิผลในการบริหาร ด้านผลผลิตของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				ค่า	ส่วน	แปลผล
	4	3	2	1	เฉลี่ย mean	เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	
1.จำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการ พัฒนาของกรมชลประทาน เพียงพอกับความต้องการ	28 (7.2)	124 (31.8)	153 (39.2)	85 (21.8)	2.24	0.89	น้อย
2.ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากโครงการ พัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน เพียงพอกับความต้องการ	46 (11.8)	123 (31.5)	144 (36.9)	77 (19.7)	2.35	0.92	น้อย

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ประสิทธิผลในการบริหาร ด้านผลผลิตของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
3.การพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานได้จัดการกับแหล่ง น้ำธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม	32 (8.2)	147 (37.7)	155 (39.7)	56 (14.4)	2.39	0.83	น้อย
4.การพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานสามารถแก้ปัญหา การเกิดอุทกภัยในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้	67 (17.2)	118 (30.3)	163 (41.8)	42 (10.8)	2.53	0.89	มาก
5.รูปแบบการพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานตรงกับความต้องการของชุมชน	72 (18.5)	126 (32.3)	141 (36.2)	51 (13.1)	2.56	0.93	มาก
6.การพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานสามารถแก้ไข ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝน ทิ้งช่วงได้	63 (16.2)	137 (35.1)	144 (36.9)	46 (11.8)	2.55	0.89	มาก
7.โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานสามารถแก้ไข ปัญหาการขาดแคลนน้ำใน ช่วงฤดูแล้งได้	73 (18.7)	133 (34.1)	134 (34.4)	50 (12.8)	2.58	0.93	มาก
ภาพรวมด้านผลผลิตของโครงการ					2.45	0.89	น้อย

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตของโครงการ ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ได้แก่ จำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24

ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์ของโครงการรายชื่อ ดังนี้

ประสิทธิผลในการบริหาร ด้านผลลัพธ์ของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
1.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานได้จัดการให้เหมาะสมกับพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้	62 (15.9)	135 (34.6)	134 (34.4)	59 (15.1)	2.51	0.93	มาก
2.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถลดพื้นที่การขาดแคลนน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้	60 (15.4)	173 (44.4)	115 (29.5)	42 (10.8)	2.47	0.83	น้อย
3.การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทานสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้	60 (15.4)	173 (44.4)	115 (29.5)	42 (10.8)	2.64	0.86	มาก
4.การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่ากับเงินงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ	39 (10.0)	149 (38.2)	126 (32.3)	76 (19.5)	2.38	0.91	น้อย
5.การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทานช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรได้	60 (15.4)	146 (37.4)	146 (37.4)	38 (9.7)	2.58	0.86	มาก

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

ประสิทธิผลในการบริหาร ด้านผลลัพธ์ของโครงการ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย mean	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
	4	3	2	1			
6.การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ ได้รับการพัฒนาจากกรม ชลประทานเพียงพอต่อการ อุปโภค บริโภค	29 (7.4)	181 (46.4)	121 (31.0)	59 (15.1)	2.46	0.83	น้อย
7.การพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานควรมี การดำเนินการต่อไป	247 (63.3)	68 (17.4)	51 (13.1)	24 (6.2)	3.37	0.93	มากที่สุด
ภาพรวมด้านผลลัพธ์ของโครงการ					2.63	0.87	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานควรมีการดำเนินการต่อไปค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่างบประมาณที่ใช้ดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38

ตารางที่ 4.28 แสดงภาพรวมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับ
เกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำ
ทุ่งกุลาร้องไห้ ดังนี้

ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขต พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ค่า เฉลี่ย mean	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	แปลผล
ด้านผลผลิตของโครงการ	2.57	0.94	มาก
ด้านผลลัพธ์ของโครงการ	2.87	0.87	มาก
รวมเฉลี่ย	2.72	0.91	มาก

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนา
แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 โดยด้านผลลัพธ์ของ
โครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.87 และน้อยที่สุดคือด้านผลผลิตของโครงการเท่ากับ 2.57

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็น

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำด้านประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่ง
กุลาร้องไห้ด้านผลผลิตโครงการและผลลัพธ์โครงการ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปร การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการทางสถิติ

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
เกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่
ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตโครงการ

ความคิดเห็น	ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้าน ผลผลิตโครงการ				
	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (X)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	t	SIG.
ผู้ปฏิบัติงานของ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	125	3.080	.667	7.275	0.000*
เกษตรกรผู้ใช้น้ำ	390	2.410	.957		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ในด้านผลผลิตของโครงการ ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์โครงการ

ความคิดเห็น	ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์โครงการ				
	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (X)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	t	SIG.
ผู้ปฏิบัติงานของ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	125	3.248	.577	6.662	0.000
เกษตรกรผู้ใช้น้ำ	390	2.672	.909		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ดังนี้

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

- 1) จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย ตื้นเขิน และได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึง
- 2) อาคารบังคับน้ำบางแห่งชำรุดเสียหาย ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มศักยภาพ

- 3) การกระจายน้ำจากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้วไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำ
- 4) ในฤดูแล้งปริมาณน้ำน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการ
- 5) ระบบการระบายน้ำในฤดูน้ำหลากไม่สามารถทำได้โดยรวดเร็ว เกิดการท่วมขังเป็นเวลานาน พืชผลทางการเกษตรเสียหาย
- 6) ภารกิจของส่วนราชการซ้ำซ้อนไม่เป็นเอกภาพ
- 7) มีการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์เข้าทำประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 4.31 แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหา

	ความเห็นเกี่ยวกับปัญหา	ความถี่ของความเห็น
1	จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย ต้นเงินและได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึง	28
2	อาคารบังคับน้ำบางแห่งชำรุดเสียหาย ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มศักยภาพ	35
3	การกระจายน้ำจากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้วไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำ	16
4	ในฤดูแล้งปริมาณน้ำน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการ	47
5	ระบบการระบายน้ำในฤดูน้ำหลากไม่สามารถทำได้โดยรวดเร็ว เกิดการท่วมขังเป็นเวลานาน พืชผลทางการเกษตรเสียหาย	12
6	ภารกิจของส่วนราชการซ้ำซ้อนไม่เป็นเอกภาพ	6
7	มีการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์เข้าทำประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก	21
	รวม	165

จากตารางที่ 4.31 ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่รวบรวมจากคำถามปลายเปิด โดยมีความเห็นว่า ในฤดูแล้งปริมาณน้ำน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการ มากที่สุดจำนวน 47 ความเห็นและมีความเห็นว่า ภารกิจของส่วนราชการซ้ำซ้อนไม่เป็นเอกภาพ น้อยที่สุดจำนวน 6 ความเห็น

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

- 1) ควรมีระบบผันน้ำจากแม่น้ำมูลเพื่อนำน้ำมาเก็บกักไว้ตามแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค การเกษตรและเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งและฝนทิ้งช่วง
- 2) ก่อสร้างระบบกระจายน้ำให้เข้าถึงและครอบคลุมพื้นที่ให้มากที่สุด
- 3) เร่งพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติให้ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้แล้วเสร็จทั้งหมด
- 4) ควรปรับปรุงอาคารบังคับน้ำให้มีความเหมาะสมในการใช้งานและสภาพพื้นที่
- 5) ชุมชนต้องร่วมแก้ปัญหาและป้องกันปรามการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์

ตารางที่ 4.32 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผล

	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผล	ความถี่ของความเห็น
1	ควรมีระบบผันน้ำจากแม่น้ำมูลเพื่อนำน้ำมาเก็บกักไว้ตามแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค การเกษตรและเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งและฝนทิ้งช่วง	32
2	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำให้เข้าถึงและครอบคลุมพื้นที่ให้มากที่สุด	22
3	เร่งพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติให้ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้แล้วเสร็จทั้งหมด	28
4	ควรปรับปรุงอาคารบังคับน้ำให้มีความเหมาะสมในการใช้งานและสภาพพื้นที่	19
5	ชุมชนต้องร่วมแก้ปัญหาและป้องกันปรามการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์	26
	รวม	127

จากตารางที่ 4.32 ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิผลที่รวบรวมจากคำถามปลายเปิด โดยมีความเห็นว่า ควรมีระบบผันน้ำจากแม่น้ำมูลเพื่อนำน้ำมาเก็บกักไว้ตามแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค การเกษตรและเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งและฝนทิ้งช่วง มากที่สุดจำนวน 32 ความเห็นและมีความเห็นว่า ชุมชนต้องร่วมแก้ปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ น้อยที่สุดจำนวน 26 ความเห็น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เป้าหมายการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร่องไห้ เพื่อแก้ไขภัยธรรมชาติที่เกิดจากน้ำต่อประชาชน อันได้แก่ปัญหาการขาดแคลนน้ำและอุทกภัย โดยการจัดหาแหล่งน้ำให้ได้ใช้ประโยชน์สูงสุด ท่วถึง และเป็นธรรม เป็นการยกระดับความเป็นอยู่ และเพิ่มความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อตรงกับความต้องการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ผู้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และใช้งบประมาณในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด กลุ่มค่าการลงทุน ผู้ทำการศึกษาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร่องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์คือ

- 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร่องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการบริหารองค์การต่อประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร่องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร่องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) เพื่อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร่องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโครงการ ผู้ปฏิบัติงานของกรมชลประทาน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 125 คน และเกษตรกรในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 15,936 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด จำนวน 125 คน และเกษตรกร ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973:725) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้จำนวนตัวอย่าง 390 คน ซึ่งเมื่อรวมผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 125 คน จะเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 515 คน

1.2.1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยค้างนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ชุด โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ชุดที่ 1 สอบถามผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุดที่ 2 สอบถามเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ผู้ทำการศึกษทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเข้าประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรที่รับประโยชน์ของแต่ละโครงการเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2.2 การทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม

การทดสอบแบบสอบถามในค้างนี้ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาได้ตรวจสอบความสอดคล้องแล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์หรือค่า IOC (Item Objective Conguence Index)เท่ากับ 0.803

ผู้ศึกษาได้หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม(Reliability) ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 ชุด และเกษตรกรผู้ใช้น้ำ จำนวน 30 ชุดรวม 60 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่นอกขอบเขตพื้นที่การศึกษาและคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยค่าที่ได้ของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่ากับ 0.9936 และค่าที่ได้ของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเท่ากับ 0.8152

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยค้างนี้ ผู้ทำการศึกษได้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามกลับคืนมา 515 ชุดหรือร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

ทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ทำการศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

- 1) ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (Average)
- 3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
- 4) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน
- 5) การทดสอบค่าที (t-test)

1.3 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ระดับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 69 คนคิดเป็นร้อยละ 55.2 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปีจำนวน 68 คนคิดเป็นร้อยละ 55.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 79 คนคิดเป็นร้อยละ 63.2 อายุราชการน้อยกว่า 5 ปีจำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 48.0

2) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายจำนวน 227 คนคิดเป็นร้อยละ 58.2 มีอายุมากกว่า 50 ปีจำนวน 161 คนคิดเป็นร้อยละ 41.3 จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 173 คนคิดเป็นร้อยละ 44.3 มีรายได้ต่อปีระหว่าง 50,001 - 100,000 บาทจำนวน 144 คนคิดเป็นร้อยละ 36.9 มีบทบาทหน้าที่ในชุมชนโดยทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวจำนวน 166 คนคิดเป็นร้อยละ 42.5 และรับประโยชน์จากประตู่ระบายน้ำกู่กาสิงห์จำนวน 97 คนคิดเป็นร้อยละ 25.1

1.3.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ประสิทธิภาพตามความเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 พิจารณาแยกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านผลผลิตของโครงการ พบว่าในภาพรวมผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตของโครงการ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วงได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76

1.2 ด้านผลลัพธ์ของโครงการ พบว่าในภาพรวมผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์ของโครงการในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานควรมีการดำเนินการต่อไปค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่างบประมาณที่ใช้ดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99

2. ประสิทธิภาพตามความเห็นของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 พิจารณาแยกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านผลผลิตของโครงการ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตของโครงการ ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ จำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24

2.2 ด้านผลลัพธ์ของโครงการ พบว่าในภาพรวมเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

มีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานควรมีการดำเนินการต่อไปค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่ากับเงินงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน

สิ่งแวดล้อมและการบริหารองค์การกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.06) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.12) รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.09) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.88) โดยมีรายละเอียดรายด้านดังนี้

2.1.1 ด้านกายภาพ ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.88) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สภาพภูมิประเทศของทุ่งกุลาร้องไห้เหมาะสมแก่การพัฒนาแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.37) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เพียงพอต่อความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.68)

2.1.2 ด้านเศรษฐกิจ ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.09) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจำนวน 2 ข้อได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรมีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำและการมีน้ำใช้ทำการเกษตรอย่างเพียงพอส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.19) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ รายได้ของครัวเรือนมีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.93)

2.1.3 ด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.12) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การบุกรุกที่สาธารณะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.36) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความคิดเห็นที่แตกต่างในชุมชนส่งผลกระทบต่อพัฒนาแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.03)

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหาร ในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.12) รองลงมาคือด้านการวางแผนอยู่ใน

ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.95) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการติดตามและตรวจสอบอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.88) โดยมีรายละเอียดรายด้านดังนี้

2.2.1 **ด้านการวางแผน** ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.95) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมสภาพพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.16) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน (ค่าเฉลี่ย 2.75)

2.2.2 **ด้านการดำเนินการ** ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.12) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาแหล่งน้ำสามารถเปลี่ยนสภาพสังคมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.28) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานครอบคลุมเพียงพอ เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.88)

2.2.3 **ด้านการติดตามและตรวจสอบ** ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.88) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.99) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน (ค่าเฉลี่ย 2.68)

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านการบริการกับประสิทธิผล

ผลการศึกษาพบว่า

2.3.1 **ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงจากมากไปน้อยคือปัจจัยการบริการในด้านกายภาพ ด้านสังคม โดยสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$) และด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r < 0.5$)

2.3.2 **ปัจจัยด้านการบริหาร** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านการวางแผนและปัจจัยด้านการติดตามและตรวจสอบ โดยสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r < 0.5$) ปัจจัยด้านการดำเนินการมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ

เกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้าน
ผลผลิตโครงการและผลลัพธ์โครงการ พบว่า

1. ด้านผลผลิตของโครงการ ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนา
แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
0.05

2. ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนา
แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงการบริหารเพื่อ
พัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำใน
เขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

- 1) จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย ดินเงิน และได้รับการพัฒนา
ไม่ทั่วถึง
- 2) อาคารบังคับน้ำบางแห่งชำรุดเสียหาย ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็ม
ศักยภาพ
- 3) การกระจายน้ำจากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้วไม่เพียงพอต่อ
ความต้องการใช้น้ำ
- 4) ในฤดูแล้งปริมาณน้ำน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการ
- 5) ระบบการระบายน้ำในฤดูน้ำหลากไม่สามารถทำได้โดยรวดเร็ว
เกิดการท่วมขังเป็นเวลานาน พืชผลทางการเกษตรเสียหาย
- 6) ภารกิจของส่วนราชการซ้ำซ้อนไม่เป็นเอกภาพ
- 7) มีการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์เข้าทำประโยชน์ส่วนบุคคลเป็น
จำนวนมาก

ตารางที่ 5.1 แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหา

	ความเห็นเกี่ยวกับปัญหา	ความถี่ของความเห็น
1	จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย ต้นเงิน และได้รับการพัฒนาไม่ทั่วถึง	28
2	อาคารบังคับน้ำบางแห่งชำรุดเสียหาย ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มศักยภาพ	35
3	การกระจายน้ำจากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้วไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำ	16
4	ในฤดูแล้งปริมาณน้ำน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการ	47
5	ระบบการระบายน้ำในฤดูน้ำหลากไม่สามารถทำได้โดยรวดเร็ว เกิดการท่วมขังเป็นเวลานาน พืชผลทางการเกษตรเสียหาย	12
6	ภารกิจของส่วนราชการซ้ำซ้อนไม่เป็นเอกภาพ	6
7	มีการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์เข้าทำประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก	21
	รวม	127

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

- 1) ควรมีระบบผันน้ำจากแม่น้ำมูลเพื่อนำน้ำมาเก็บกักไว้ตามแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค การเกษตรและเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งและฝนทิ้งช่วง
- 2) ก่อสร้างระบบกระจายน้ำให้เข้าถึงและครอบคลุมพื้นที่ให้มากที่สุด
- 3) เร่งพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติให้ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้แล้วเสร็จทั้งหมด
- 4) ควรปรับปรุงอาคารบังคับน้ำให้มีความเหมาะสมในการใช้งานและสภาพพื้นที่
- 5) ชุมชนต้องร่วมแก้ปัญหาและป้องปรามการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์

ตารางที่ 5.2 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพ

	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพ	ความถี่ของความเห็น
1	ควรมีระบบผันน้ำจากแม่น้ำมูลเพื่อนำน้ำมาเก็บกักไว้ตามแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เพื่อไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค การเกษตรและเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งและฝนทิ้งช่วง	32
2	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำให้เข้าถึงและครอบคลุมพื้นที่ให้มากที่สุด	22
3	เร่งพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติให้ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้แล้วเสร็จทั้งหมด	28
4	ควรปรับปรุงอาคารบังคับน้ำให้มีความเหมาะสมในการใช้งานและสภาพพื้นที่	19
5	ชุมชนต้องร่วมแก้ปัญหาและป้องปรามการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์	26
	รวม	127

2. อภิปรายผล

2.1 ระดับประสิทธิผล

จากการศึกษาประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประสิทธิผลในภาพรวมทั้งด้านผลผลิตของโครงการและด้านผลลัพธ์ของโครงการ ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำ มีความคิดเห็นโดยแยกรายด้านได้ดังนี้

2.1.1 ด้านผลผลิตของโครงการ ในภาพรวมผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในระดับมาก แต่ในภาพรวมเกษตรกรผู้ใช้น้ำ มีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจากความเห็นของเจ้าหน้าที่คือ ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการ และเกษตรกรผู้ใช้น้ำคือ จำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการ จึงต้องเร่งพัฒนาแหล่งน้ำให้ครอบคลุมและครบตามจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วงและช่วงฤดูแล้ง จะสามารถเพิ่มประสิทธิผลด้านผลผลิตของโครงการได้

2.1.2 ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ในภาพรวมผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในระดับมากและในภาพรวมเกษตรกรผู้ใช้น้ำ มีความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในระดับมากเช่นกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจากความเห็นของเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรผู้ใช้น้ำในประเด็นเดียวกันคือ การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่ากับเงินงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ จึงควรมีการประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจในทุกขั้นตอนของการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้เข้าใจลักษณะของโครงการ วัตถุประสงค์ รูปแบบของโครงการและอาคารประกอบ รวมถึงการใช้งานและการบำรุง ดูแลรักษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะสามารถเพิ่มประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ของโครงการได้

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมกับประสิทธิผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ได้พบความสัมพันธ์ในด้านผลผลิตโครงการและผลลัพธ์โครงการคือ

2.2.1 ด้านผลผลิตของโครงการ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตโครงการ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r < 0.5$) ส่วน ปัจจัยด้านกายภาพมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมกับประสิทธิผล จะเห็นว่าในภาพรวมปัจจัยด้านกายภาพมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ซึ่งน่าจะเป็นเพราะสภาพภูมิประเทศของทุ่งกุลาร้องไห้เหมาะสมแก่การพัฒนาแหล่งน้ำ ซึ่งหากพัฒนาแหล่งน้ำให้ครอบคลุมครบตามจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติและตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด ก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิผลด้านผลผลิตของโครงการได้

2.2.2 ด้านผลลัพธ์ของโครงการ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์โครงการ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ โดยสัมพันธ์ในระดับน้อย ($r < 0.5$) ส่วนปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมกับประสิทธิผล จะเห็นว่าในภาพรวมด้านปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการบุกรุกที่สาธารณะจึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ ฉะนั้นชุมชนต้องร่วมกันป้องกันปรามการบุกรุกแหล่งน้ำสาธารณะ จึงจะสามารถเพิ่มประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ของโครงการได้

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม แยกรายด้านได้ดังนี้

1) **ด้านกายภาพ** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะสภาพภูมิประเทศของทุ่งกุลาร้องไห้เหมาะสมแก่การพัฒนาแหล่งน้ำ สอดคล้องกับ ปราโมทย์ ไม้กลัดและคณะ(2540) ที่ว่าการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลน และการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม จะต้องพิจารณาพื้นที่จากขอบเขตลุ่มน้ำเป็นหลักสภาพพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เหมาะสมกับการพัฒนาแหล่งน้ำและสามารถปรับปรุงพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำได้

2) **ด้านเศรษฐกิจ** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการมีน้ำใช้ทำการเกษตรอย่างเพียงพอส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นสอดคล้องกับ วีระพล แต่สมบัติ และคณะ (2545) ได้ศึกษาการพัฒนาองค์การจัดการน้ำเพื่อพัฒนาการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ การวิเคราะห์ปัญหา น้ำ การวิเคราะห์เศรษฐกิจ-สังคม และการวิเคราะห์องค์กร ที่ว่า การวิเคราะห์ปัญหาน้ำแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันในลุ่มน้ำและน้ำยังคง

เพียงพอต่อความต้องการ เช่นเดียวกับ สุนด์ตีพิทซ์ ศรีสน (2539) ศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในจังหวัดระยอง ที่ว่า ในส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้รวมและผลผลิตต่อไร่ของครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อมีแหล่งน้ำขนาดเล็กเข้าไปในหมู่บ้าน

3) *ด้านสังคม* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเมืองท้องถิ่นจะสามารถผลักดันโครงการพัฒนาแหล่งน้ำสู่ความสำเร็จได้และควรมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานอย่างเหมาะสมซึ่งเป็นไปตามที่ ฤกษ์ อี่ยมสะอาด (2550) ได้ศึกษาไว้เรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษาตำบลหนองกลับ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่ว่า ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกร มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาแหล่งน้ำของตนเองจะก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายประการ และทำให้การดำเนินงานด้านเกษตรกรรมของชุมชนเป็นไปอย่างมีระบบและมีเป้าหมาย สร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ใช้น้ำโดยรวม ทั้งนี้การตรวจสอบแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยการรับฟังความคิดเห็นโดยให้ประชาชนให้ความสนใจและมีมติเห็นชอบกับแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรดังกล่าวไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นเอกฉันท์

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ได้พบความสัมพันธ์ในด้านผลผลิตโครงการและผลลัพธ์โครงการ คือ

2.4.1 ด้านผลผลิตของโครงการ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและตรวจสอบกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตโครงการ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงจากมากไปน้อยคือปัจจัยการบริหารในด้านการติดตามและตรวจสอบ การวางแผน และด้านการดำเนินการ โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและตรวจสอบกับประสิทธิผล จะเห็นว่าในภาพรวมด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและตรวจสอบ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก จะเน้นการวางแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จัดรูปแบบตรงกับความต้องการของชุมชน โดยมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำในทุกขั้นตอนเช่นก่อนดำเนินการก่อสร้าง ระหว่างทำการก่อสร้างและ

หลังก่อสร้างแล้วเสร็จ จะส่งผลให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งจะสามารถเพิ่มประสิทธิผลด้านผลผลิตของโครงการได้

2.4.2 ด้านผลลัพธ์ของโครงการ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและตรวจสอบกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลลัพธ์โครงการ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านการวางแผนและปัจจัยด้านการติดตามและตรวจสอบ สัมพันธ์ในระดับต่ำ ($r < 0.5$) ส่วนปัจจัยด้านการดำเนินการมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($0.5 < r < 0.8$)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและตรวจสอบกับประสิทธิผล จะเห็นว่าในภาพรวมด้านการดำเนินการมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ต้องเน้นการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอแก่ความต้องการใช้น้ำทุกประเภทเพื่อให้เกษตรกรในทุ่งกุลาร้องไห้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงจะสามารถเพิ่มประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ของโครงการได้

2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริหาร แยกรายด้าน ได้ดังนี้

1) **ด้านการวางแผน** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ในภาพรวมในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมสภาพพื้นที่ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayal, อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์, 2535: 49-50) อธิบายว่าการวางแผน หมายถึง ภาวะหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการทำงานและกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต สอดคล้องกับสมพร แสงชัย(2520: 7-13) กล่าวว่าแผนงาน หมายถึง การพิจารณาแผนตามเนื้อหา และสาระสำคัญของงานที่จะกระทำ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงในประเด็นความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่มุ่งหวัง สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารของ Gibson (1997 อ้างใน ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา 2540: 5-7) อธิบายว่าการวางแผน หมายถึง การใช้ความคิดและคะแนนและตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดไว้เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในอนาคตของผู้บริหาร

2) **ด้านการดำเนินการ** กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับ มาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการพัฒนาแหล่งน้ำสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น สอดคล้องกับ Chester(1938 อ้างถึงใน สวัสดิ์ ภูทอง, 2536) กล่าวว่าการทำงานที่เรียกว่าก่อให้เกิด

ประสิทธิผลนั้น ก็คือ การดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ชงชัย สันติวงษ์ (2540: 3) ได้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพหมายถึงการทำงานที่ได้ผล โดยสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการและสอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2540: 169) เห็นว่า ประสิทธิภาพหมายถึงความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็น ไปหรือบรรลุตาม เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ

3) *ด้านการติดตามและตรวจสอบ* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ในภาพรวมซึ่ง น่าจะเป็นเพราะมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำและการดำเนินการได้รับการติดตามตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2540:109-110) เห็นว่า การควบคุมระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการพิจารณา ดูแล และวัดผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ สอดคล้องกับ ชงชัย สันติวงษ์ (2535: 49-50) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโยล เกี่ยวกับการควบคุม หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้แล้ว สอดคล้องกับ Robbin S. (2002 : 12; อ้างใน ประจักษ์ ผลเรือง 2546 : 23) กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อองค์การปัจจัยพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการ ที่จะดำเนินการกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเกษตรกรผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ด้านผลผลิตโครงการและผลลัพธ์โครงการ พบว่า

1) ด้านผลผลิตของโครงการ ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2) ด้านผลลัพธ์ของโครงการ ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในส่วนของการข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมจากคำถามปลายเปิดที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดในแต่ละประเด็นและนำมาเป็นประเด็นในการเสนอแนะดังนี้

- 1) ต้องเร่งการพัฒนาแหล่งน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่ให้มากที่สุดเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำให้สามารถรองรับความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร อุปโภค บริโภคและการใช้น้ำในทุก ๆ ด้าน
- 2) ลดความคิดเห็นที่แตกต่างในชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยการประชุมชี้แจง ผลประโยชน์และผลกระทบของโครงการ โดยต้องกระทำก่อนการดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และดำเนินการแล้วเสร็จ และเป็นการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินการครอบคลุมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาแหล่งน้ำ
- 3) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน โดยการส่งเสริมและเพิ่มบทบาทของกลุ่มผู้ใช้น้ำที่ได้รับการจัดตั้งในระดับพื้นที่เพื่อเสนอ คัดกรอง เรียงลำดับความสำคัญของแผนงาน
- 4) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจากตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมติดตามและตรวจสอบในทุกขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในทุกขั้นตอนและทุกปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เด่นชัดในการพัฒนาแหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดย

- 1) ศึกษาความคุ้มค่าของการการลงทุน ในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้
- 2) ศึกษาผลกระทบการดำเนินงาน ในการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทาน
- 3) ศึกษาแนวทางการร่วมมือของหน่วยงาน ที่มีภารกิจด้านการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) ศึกษาวิจัย พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2544) เอกสารประกอบการประชุม ครั้งที่ 2
 คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ โครงการชลประทาน
 วันที่ 14 สิงหาคม 2544 ตึกศูนย์วิศวกรรมชลประทาน กรมชลประทาน
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- _____ . (2544) การศึกษาความเหมาะสม : โครงการพัฒนาแหล่งน้ำทุ่งกุลาร้องไห้
 รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร เล่ม 1 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- _____ . (2544) โครงการศึกษาเพื่อทำแผนหลักรองรับการพัฒนาแหล่งน้ำและปรับปรุง
 โครงการชลประทาน สำหรับแผน ๙ 9 รายงานสถานภาพลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำชี)
 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- _____ . (2544) รายงาน เรื่องการชลประทานในลุ่มน้ำชี สำนักชลประทานที่ 6
 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- _____ . (2544) ลุ่มน้ำชี กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กฤษณะ ดิปละละ (2546) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน
 ของเกษตรกรในเขตโครงการปฏิรูปที่ดิน ป่าห้วยแม่คะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
 วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กฤษณะ เอี่ยมสะอาด (2550) แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 กรณีศึกษาตำบลหนองกลับ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย วิทยานิพนธ์ปริญญา
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒน
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม
- กาญจนา บุญยัง (2547) ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 กรณีศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- คุณจันทร์ สิงห์สุ (2535) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาสระเก็บน้ำ
 อันเนื่องมาจากโครงการ กสช วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เกื้อกูล มานะสัมพันธ์สกุล (2547) ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชี้วัดความพร้อมของโครงการพัฒนา
 แหล่งน้ำขนาดเล็ก วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมและ
 การบริหารการก่อสร้าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

โครงการปฏิบัติการคั่นคูน้ำที่ 4 ฝ่ายคั่นคูน้ำและจัดรูปที่ดิน สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ

กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2543) รายงานการส่งมอบการดูแล
บำรุงรักษาคั่นคูน้ำให้แก่ผู้นำกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่
จังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2543 พื้นที่ 1800 ไร่ จังหวัดขอนแก่น

จรัส สุวรรณมาลา (2546) “การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น”

รัฐสภาสาร 51 (กุมภาพันธ์):1-6.

จารุพงศ์ พลเดช (2546) “การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการให้อำนาจปฏิบัติ”

วารสารพัฒนาชุมชน 42 (เมษายน):3 - 18.

ชูชีพ พิพัฒนศิริ และคนอื่นๆ (2543) “ศึกษาการบริหารจัดเก็บค่าน้ำ” รายงานการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (กรกฎาคม 2542 – ธันวาคม 2543)

ชัยพันธ์ ประภาสวัต (2547) “โครงการศึกษาฟื้นฟูและจัดการลุ่มน้ำแม่ตาช้าง” รายงานการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (มกราคม 2547 - กรกฎาคม 2547)

ณัฐรา หังสพฤกษ์ และคนอื่นๆ (2544) “การศึกษาเพื่อกำหนดเขตวิกฤตสำหรับการจัดการ

ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำป่าสัก” รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(ตุลาคม 2542 – สิงหาคม 2544)

ถาวร ดีรุณ (2545) ความคิดเห็นต่อการจัดการ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของกรมการ

องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ทองหล่อ เดชไทย (2544) การบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับหน่วยงานสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร

ภาควิชาบริการงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) องค์การและการบริหาร กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด

ชนกฤต รอดเขียว (2553) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกองสาธารณสุขและ

สิ่งแวดล้อม ของเทศบาลตำบล ในจังหวัดอุทัยธานี วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

นวพร แสงหนุ่ม (2544) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลใน

จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บรรจบ อัสถุภย์ (2542) การศึกษาปัจจัยที่มีต่อการวางแผนปฏิบัติการ ของวิทยาลัยการอาชีพ

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ประจักษ์ ผลเรือง (ม.ป.ป.) “การพัฒนารูปแบบการบริหารกองทุนหมู่บ้าน”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปราโมทย์ ไม้กัณฑ์ และคณะ (2540) “การศึกษาสถานภาพ และประเด็นการศึกษาวิจัย
ในด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ” รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(พฤษภาคม 2539 - มกราคม 2540)
- ปัทม์ บุญเดช (2548) “ประสิทธิผลในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดร้อยเอ็ด”
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
- พิทยา บวรวัฒนา (2541) ทฤษฎีองค์การสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพรัช ตระการศิรินนท์ (2549) การวางแผนการพัฒนา เชียงใหม่ คณะรัฐศาสตร์
และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ไพโรจน์ แสงจินดา (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้น้ำชลประทานในฤดูแล้ง
ของเกษตรกร: กรณีศึกษาในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาสามชุก
จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ไพลิน นุชถาวร (2550) “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานฝายส่งน้ำและ
บำรุงรักษาที่ 1 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโดมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี”
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- มยุรี อนุমানราชชน (2549) นโยบายสาธารณะ กรุงเทพมหานคร เอ็กชเปอร์เน็ด
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2554) “การตรวจสอบการบริหาร” ค้นคืนเมื่อวันที่ วันที่ 15 สิงหาคม 2556
จาก (<http://www.audit.mju.ac.th/?p=1160>)
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ (2544) “แนวนโยบายการจัดการน้ำสำหรับประเทศไทย”
รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (มิถุนายน 2542 – มกราคม 2544)
- ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล (2548) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รอยล จิตรดอน (2545) “ระบบเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำแห่งประเทศไทย”
รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (กันยายน 2541 - สิงหาคม 2545)

- รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2540) ทฤษฎีและการปฏิบัติในการบริหารการศึกษา
พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- รัตน์ บัวสนธิ์ (2540) การประเมินโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน กรุงเทพมหานคร คอมแพคพรีนท์
รวรรณ นาคบรรพต และ นิกร มหาวัน (2544) “การศึกษาการดำเนินการจัดการน้ำเสียในชุมชน
แออัดในเขตกรุงเทพมหานคร” รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(กันยายน 2544 - ธันวาคม 2544)
- วีระพล เต็มสมบัติ และคนอื่นๆ (2545) “การพัฒนาองค์การการจัดการน้ำ-กรณีศึกษาลุ่มน้ำ
บางปะกง” รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(กันยายน 2544-พฤศจิกายน 2545)
- วัตรภู อัจฉาญ (2542) “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกองวิชาการ
ตำรวจแห่งชาติ” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และ สุริยา วีระวงศ์ (2543) คู่มือประเมินโครงการฝึกอบรม.สถาบันสังคม
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศศิประภา แถวถาคำ (2552) “การใช้ระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ
การพัฒนาแหล่งน้ำที่ชุมชนมีส่วนร่วมในลุ่มน้ำย่อยแม่ขนาด ลุ่มน้ำแม่ทา
จังหวัดลำพูน” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
ปฐพีศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2540) หน้าที่ทางการบริหาร เชียงใหม่ ดาว
- ศิริมนัส อินต๊ะแก้ว (2551) “ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศุภพร ไทยภักดี, ไพโรจน์ แสงจินดา, สาวิตรี รังสิภัทร์และพันธ์จิตต์ พรประทานสมบัติ (2549)
แนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้น้ำชลประทานในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา
สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี วิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ปีที่ 27 ฉบับที่ 2
(ก.ค.- ธ.ค.2549) หน้า 255 – 263
- สงวน ปัทมธรรมกุล, สุนธา แอคะระจน์ และ นลินี ต้นธูนิศย์ (2544) “บทเรียนจากประสบการณ์
การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำ” รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(มกราคม 2544 – กันยายน 2544)

- สมชาย คุรงค์เดช (2542) การประเมินโครงการ : แนวคิดและวิธีการ ภาควิชาโภชนวิทยา
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2540) นโยบายสาธารณะ: แนวคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ
กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,บรรณาธิการ (2540) รวมบทความการประเมินโครงการ พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมยศ นาวิการ (2538) การบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ดอกหญ้า
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2546) การประเมินผลการปฏิบัติงานของกระทรวงมหาดไทย
ตามนโยบายเร่งด่วนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ในวงราชการ กรุงเทพมหานคร ศูนย์บริการวิชาการ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุจริต คุณชนกุลวงศ์ และคนอื่นๆ (2545) “การศึกษาศักยภาพและความต้องการใช้น้ำใต้ดินเพื่อ
การจัดการน้ำใต้ดินในพื้นที่ด้านเหนือของที่ราบภาคกลางตอนล่าง” รายงานการวิจัย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (มีนาคม 2543 – กรกฎาคม 2545)
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545) ภาวะผู้นำ เชียงราย สถาบันราชภัฏเชียงราย
- สุพาดา สิริกุดตา (2543) การวางแผนและการบริหารโครงการ กรุงเทพมหานคร
ไคมอนด์ อิน บิซิเนส เวิลด์
- สุนนท์ทิพย์ ศรีสน (2539) “ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม ของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ
ขนาดเล็ก ในจังหวัดระยอง” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2546) ปัญหาการพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ การประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ 28 (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ วันอังคารที่ 3 มิถุนายน 2546
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2549) สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2549 ศูนย์สารสนเทศ
การเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำชีตอนบน (2548) รายงานแผนงานงบประมาณทรัพยากร
น้ำเชิงบูรณาการ ของลุ่มน้ำชี สำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 4 กรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์ และคน (2544) “การศึกษาความเป็นไปได้ของการแปรสภาพการบริหาร
ทรัพยากรน้ำให้เป็น” รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(กรกฎาคม 2542 – มกราคม 2544)

อนุมาศ ทูริสุทธิ์ (2540) “การพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ใช้น้ำในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อุทัย สุดสุข (2534) “หลักการบริการทรัพยากรสาธารณสุข” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหาร
ทรัพยากรสาธารณสุข หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา
กรุงเทพมหานคร บริษัท นวคนก จำกัด

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม (สำหรับเจ้าหน้าที่)

เลขที่แบบสอบถาม □□□

แบบสอบถาม

เรื่อง ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด
(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....นามสกุล

.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ ○ 1. ชาย ○ 2. หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี

○ 1. อายุน้อยกว่า 20 ปี ○ 2. อายุ 21-30 ปี
○ 3. อายุ 31-40 ปี ○ 4. อายุ 41-50 ปี ○ 5. อายุมากกว่า 51 ปี

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

○ 1. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ○ 2. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
○ 3. ปริญญาตรี ○ 4. สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 อายุราชการ ณ พื้นที่ปฏิบัติงานนี้ (ปี)

○ 1. น้อยกว่า 5 ปี ○ 2. 6-10 ปี ○ 3. 6-10 ปี
○ 4. 16-20 ปี ○ 5. มากกว่า 21 ปี

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำ
ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

(ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น) (มากที่สุด = 4, มาก = 3, น้อย = 2, น้อยที่สุด = 1)

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
1.ปัจจัยด้านกายภาพ				
1.1 ท่านคิดว่าสภาพภูมิประเทศของทุ่งกุลาร้องไห้เหมาะสมแก่ การพัฒนาแหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด				
1.2 ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลต่อการการพัฒนาแหล่งน้ำ มากน้อยเพียงใด				
1.3 ท่านคิดว่าขอบเขตและขนาดพื้นที่ของทุ่งกุลาร้องไห้เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาแหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด				
1.4 ท่านคิดว่าจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เพียงพอ ต่อความต้องการมากน้อยเพียงใด				
1.5 ท่านคิดว่าจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของทุ่ง กุลาร้องไห้มากน้อยเพียงใด				
2.ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ				
2.1 ท่านคิดว่ารายได้ของครัวเรือนมีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ				
2.2 ท่านคิดว่าผลผลิตทางการเกษตรมีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ				
2.3 ท่านคิดว่าความต้องการของตลาดมีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ				
2.4 ท่านคิดว่าปริมาณแรงงานเกษตรในพื้นที่มีผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ				
2.5 ท่านคิดว่าการมีน้ำใช้ทำการเกษตรอย่างเพียงพอส่งผลให้เศรษฐกิจ ของชุมชนดีขึ้น				

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
3.ปัจจัยด้านสังคม				
3.1 การบุกรุกที่สาธารณะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำมากน้อย เพียงใด				
3.2 ท่านคิดว่าความคิดเห็นที่แตกต่างในชุมชนส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาแหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด				
3.3 ท่านคิดว่าการเมืองท้องถิ่นสามารถผลักดันให้การพัฒนาแหล่งน้ำ สำเร็จได้มากน้อยเพียงใด				
3.4 ท่านเห็นว่าการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานมีความเหมาะสมเพียง ใด				
3.5 การมีกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้น้ำสามารถแก้ปัญหาความคิดเห็นที่ แตกต่างกันในชุมชนได้				
3.6 ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำสามารถแก้ไขปัญหาทางสังคม เช่น การอพยพแรงงาน การว่างงานได้				
3.7 ท่านคิดว่าจำนวนการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินส่งผลต่อการพัฒนา แหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด				

**ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขต
พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้**

ปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
1.การวางแผน				
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรม ชลประทานมากน้อยเพียงใด				
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาแหล่ง น้ำของกรมชลประทานมากน้อยเพียงใด				
1.3 ท่านคิดว่าแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสม สภาพพื้นที่มากน้อยเพียงใด				

ปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
1.4 ท่านคิดว่าแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสม และตรงกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด				
1.5 ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ในการวางแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำถูกต้อง เหมาะสมมากน้อยเพียงใด				
2.การดำเนินการ				
2.1 ท่านเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมที่จะรับโอนภารกิจ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ				
2.2 ท่านคิดว่าควรมีการศึกษาด้านเทคโนโลยี เช่น มีการวิเคราะห์ ประเมินปริมาณน้ำ การกำหนดความต้องการใช้น้ำของพืช				
2.3 ท่านคิดว่าควรมีการศึกษาความเหมาะสมด้านวิศวกรรม เช่น มีการ วิเคราะห์สภาพน้ำในแหล่งน้ำ รูปแบบของโครงสร้าง				
2.4 ท่านคิดว่าควรมีการศึกษาผลกระทบเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ				
2.5 ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมในการศึกษาผลกระทบเกี่ยวกับพันธุ์ สัตว์น้ำ				
2.6 ท่านคิดว่าโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตรง กับความต้องการของเกษตรกร				
2.7 มีการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานครอบคลุมเพียงพอ เหมาะสมเพียงใด				
2.8 ท่านคิดว่าการกำหนดเขตชลประทานเพื่อดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำ ให้ประโยชน์แท้จริงกับเกษตรกร				
2.9 ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำสามารถเปลี่ยนสภาพสังคมทำให้ ความเป็นอยู่ดีขึ้น				
2.10 ท่านคิดว่าการขอใช้ที่ดินจากเอกชนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา แหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด				
3.การติดตามและตรวจสอบ				
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของ กรมชลประทานมากน้อยเพียงใด				

ปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
3.2 ในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานทำได้สะดวกมากน้อยเพียงใด				
3.3 มีการรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานมากน้อยเพียงใด				
3.4 มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำมากน้อยเพียงใด				
3.5 ท่านคิดว่าควรได้รับการติดตาม และตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด				

ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ [ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]

ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
ด้านผลผลิตของโครงการ				
1. ท่านคิดว่าจำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการเพียงใด				
2. ท่านคิดว่าปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการเพียงใด				
3. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานได้จัดการกับแหล่งน้ำธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมเพียงใด				
4. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ปัญหาการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มากน้อยเพียงใด				
5. ท่านคิดว่ารูปแบบการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานตรงกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด				
6. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วงได้มากน้อยเพียงใด				

ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
7. ท่านคิดว่าโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งได้มากน้อยเพียงใด				
ด้านผลลัพธ์ของโครงการ				
8. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานได้จัดการให้ เหมาะสมกับพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มากน้อยเพียงใด				
9. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถลดพื้นที่ การขาดแคลนน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มากน้อยเพียงใด				
10. ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรม ชลประทานสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้มากน้อยเพียงใด				
11. ท่านเห็นว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและ คุ้มค่างบประมาณที่ใช้ดำเนินการมากน้อยเพียงใด				
12. ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรม ชลประทานช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรได้				
13. ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรม ชลประทานเพียงพอต่อการอุปโภค บริโภคมากน้อยเพียงใด				
14. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานควรมีการ ดำเนินการต่อไป				

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

5.1 ปัญหา อุปสรรค ด้านการวางแผน

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

5.2 ปัญหา อุปสรรค ด้านการดำเนินการ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

5.3 ปัญหา อุปสรรค ด้านการติดตามและตรวจสอบ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

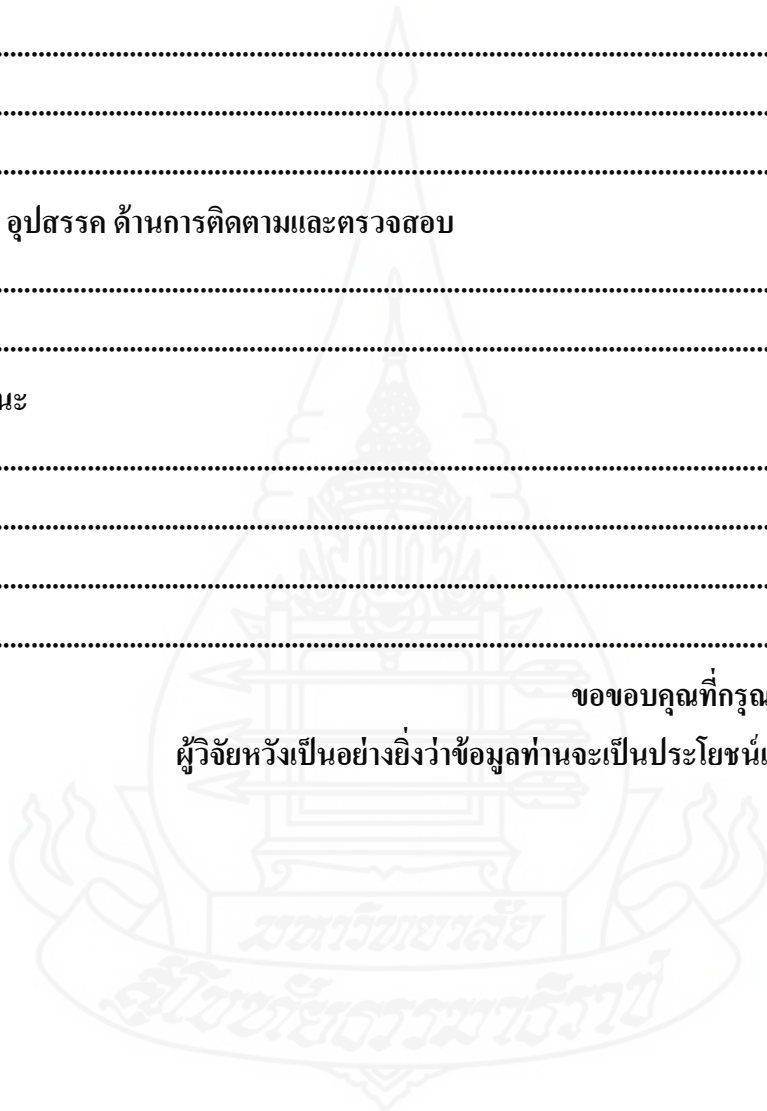
.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม
ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลท่านจะเป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาต่อไป

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม (สำหรับเกษตรกร)

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (สำหรับเกษตรกร)

เรื่อง ประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม..... นามสกุล.....
 บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดร้อยเอ็ด
 รับประโยชน์จากโครงการ.....

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

1. ชาย 2. หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ (ปี)

1. อายุน้อยกว่า 20 ปี 2. อายุ 21-30 ปี
 3. อายุ 31-40 ปี 4. อายุ 41-50 ปี 5. อายุมากกว่า 51 ปี

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษาปีที่ 4
 3. ประถมศึกษาปีที่ 6 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.4 รายได้ของครัวเรือนประมาณ (บาทต่อปี)

1. น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี 2. ประมาณ 50,000-100,000 บาท/ปี
 3. ประมาณ 100,001-150,000 บาท/ปี 4. ประมาณ 150,001-200,000 บาท/ปี
 5. มากกว่า 200,000 บาท/ปี

1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)

1. จำนวน 1 คน 2. จำนวน 2 คน
 3. จำนวน 3 คน 4. จำนวน 4 คน
 5. มากกว่า 4 คน

1.6 บทบาทและหน้าที่ในชุมชน

1. หัวหน้าครอบครัว 2. อาสาสมัครชุมชน
 3. ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 4. กำนัน
 5. แม่บ้าน 6. สมาชิกในครอบครัว 7. อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาแหล่งน้ำ
 ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ [ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็น]
 (มากที่สุด = 4, มาก = 3, น้อย = 2, น้อยที่สุด = 1)

ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
ด้านผลผลิตของโครงการ				
1. ท่านคิดว่าจำนวนแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการเพียงใด				
2. ท่านคิดว่าปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเพียงพอกับความต้องการเพียงใด				
3. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานได้จัดการกับแหล่งน้ำธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมเพียงใด				
4. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ปัญหาการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มากน้อยเพียงใด				
5. ท่านคิดว่ารูปแบบการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานตรงกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด				
6. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฝนทิ้งช่วงได้มากน้อยเพียงใด				

ประสิทธิผลในการบริหารเพื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
7. ท่านคิดว่าโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งได้มากน้อยเพียงใด				
ด้านผลลัพธ์ของโครงการ				
8. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานได้จัดการให้เหมาะสมกับพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มากน้อยเพียงใด				
9. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานสามารถลดพื้นที่การขาดแคลนน้ำในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มากน้อยเพียงใด				
10. ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทานสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้มากน้อยเพียงใด				
11. ท่านเห็นว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานเหมาะสมและคุ้มค่ากับเงินงบประมาณที่ใช้ดำเนินการมากน้อยเพียงใด				
12. ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทานช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรได้				
13. ท่านคิดว่าการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาจากกรมชลประทานเพียงพอต่อการอุปโภค บริโภคมากน้อยเพียงใด				
14. ท่านคิดว่าการพัฒนาแหล่งน้ำของกรมชลประทานควรมีการดำเนินการต่อไป				

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

ปัญหา อุปสรรค ที่พบ

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม
ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลท่านจะเป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาต่อไป

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายทศพล บัวผัน
วัน เดือน ปีเกิด	9 มกราคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2542
สถานที่ทำงาน	โครงการชลประทานร้อยเอ็ด สำนักชลประทานที่ 6 กรมชลประทาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่ง	นายช่างเทคนิคอาวุโส ทำหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการสูบน้ำ โครงการชลประทานร้อยเอ็ด สำนักชลประทานที่ 6 กรมชลประทาน

